

Slovenski čebelar

7-8

Letnik LXXXVIII-Leto 1986

Slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 7-8

1. julij

letnik 88

VSEBINA

- Jana Krajnc: Republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev v Mariboru 193
Janez Mihelič: Prireditev, ki bo še dolgo ostala v spominu 196
Lojze Kastelic: Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu 203
Martin Mencej: Čebelja paša na krmnih rastlinah 209
Branko Relič: Boljše izkoristanje glavne paše 210
prof. Edi Senegačnik: Poskrbimo za rezervne družine v svojih čebelnjakih 212

IZ TUJIH ČEBELARSKIH CASOPISOV

- I. P. Čerupnoj: Kristalizacija medu (nadaljevanje) 215

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

- Andrej Dvoršak: Čebelarjenje na kolesih ima poseben čar 216
Franci Gindiciosi: Ali so tečajji za čebelarje začetnike potrebni? 217
Franc Šivic: Knjižna ocena 218

PREGOVORI

ZA MLADE ČEBELARJE

- Dominika Dunaj: Mladi čebelarji so tekmovali 220

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

- prof. Stanko Maučec: Deset let delovanja Murskosoboške zveze čebelarskih društev 220

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

- Boris Slavec: Nov tip opazovalnih paviljonov za opazovalne postaje gozdnega medenja I
Anton Rozman: Kakšen naj bo razvoj družine v poznem poletju? II

CONTENTS

- J. Krajnc: Republic meeting and competition of young keepers in Maribor 193
J. Mihelič: The performance which we shall keep in mind 196
L. Kastelic: Beekeeper's occupations in July and August 203
M. Mencej: Bee forage on feeding plants 209
B. Relič: Better exploitation of the main forage 210
E. Senegačnik: Let us provide for spare families in our bee houses 212

FROM FOREIGN BEEKEEPING NEWSPAPERS

- I. P. Čerupnoj: Crystallization of honey (continuation) 215

OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCE

- A. Dvoršak: Beekeeping on wheels has a special charm 216
F. Gindiciosi: Courses of beekeepers beginners are they necessary? 217
F. Šivic: Book review 218

PROVERBS

FOR YOUNG BEEKEEPERS

- D. Dunaj: Young beekeepers had a competition 220

FROM THE SOCIETY LIFE

- S. Maučec: Ten years of activity of the Association of Beekeeping Societies from Murska Sobota 220

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

- B. Slavec: New type of the observation stations of forest honey flow I
A. Rozman: What should be the growth of a bee family in late summer? II

Slika na naslovni strani: S srečanja in tekmovanja mladih čebelarjev v Mariboru

Predsednik RK SZDL Franc Setinc je očprl tekmovanje

REPUBLIŠKO SREČANJE IN TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV V MARIBORU

TROJNI PRAZNIK NA STUDENCIH

JANA KRAJNC

Maribor, 17. maj 1986

Zastave, napisi ... Studenci praznujejo. Trije veliki prazniki so združeni v en sam slavnostni dan: 110-letnica osnovne šole na Studencih, 12. praznik KS Fran Zalaznik-Leon in seveda IX. republiško srečanje mladih čebelarjev.

Dež. Mar bo slabo vreme vplivalo na udeležbo? Bodo prišli vsi, ki so prijavljeni? Organizatorje resnično skrbi, kajti priprav ni bilo malo. V starih učilnicah častitljive šole, ki praznuje svoj 110. rojstni dan, so pripravili kar tri razstave: čebelarsko, ki jo je uredila čebelarska družina »Peter Močnik« Studenci — Pekre Maribor v sodelovanju z Medexom, razstavo malih živali je prispevalo društvo združenih gojiteljev malih živali, razstavo ptic pa društvo za varstvo in vzgojo ptic.

Slike žuželk na čebelarski razstavi je naslikal slikar Polajenko ml. Tudi kinološko društvo Tabor želi predstaviti revijo in nastop šolanih psov. Na šolskem dvorišču je postavljen velik oder, kjer bo potekal ves slavnostni del. Tudi razstava kiparskih izdelkov kolonije učencev osnovnih šol Tabor bo na prostem. Presneti dež, vse nam bo pokvaril.

Toda ne, nič nas ne sme ustaviti. Če je že nebo mračno, bodimo vsaj mi vedri. Kako že pravi pesem? »Naj dežuje, kaj nam mari, dobre volje nam ne kvari...« Res je tako. Prihajajo. Iz vseh koncev Slovenije prihajajo: z Gorenjske, Dolenjske, Koroške, Primorske ... še in še. Veliko je teh mladih čebelarjev. 192 tekmovalcev pa še njihovi mentorji. Z zadovoljstvom lahko vzkliknemo: »Pozdravljeni mladi

Pogled na
prepolno dvorano
z gosti v ospredju

čebelarji!« Z veseljem lahko ugotavljamo, kako se je čebelarstvo v naši ožji domovini razmahnilo. Koliko mladih posnema svoje vzornike — čebelarje. V Sloveniji deluje kar 154 čebelarskih krožkov, to je 1833 mladih čebelarjev. Krožkarji spoznavajo čebele, njihovo življenje, delo, ravnanje z njimi, njihove bolezni, proizvode ... oh, koliko je tega. A prišel bo čas, ko bodo sami ravnali s čebelami in svoje znanje prenašali na mlajše rodove. Tudi čebelarska tekmovanja, kot je to, že 9. po vrsti, prispevajo k temu razvoju.

Telovadnica se polni. Godba zadoni. Po zvočniku zatrepetajo nežne besede:

»Čebelica leti z neba ...« Sledi slavnostni govor. Ponosni smo, da je slavnostni govornik Franc Šetinc, predsednik RK SZDL. Zavzeto ga poslušamo. Kako tople so besede, ko govori o svojem dedku čebelarju, ki je vedno govoril, »... da je čebelnjak znamenje trdnosti domačije in zdravja gospodarja. Pravil je, da ljudje blagrujejo čebelarja, ki mu je napočila srečna ura, ko goste trume čebel lete iz panjev.« Le kdor je že kot otrok spoznaval čebele, lahko tako čustveno in pesniško govori o njih: »Takrat so bile vaške hiše še s slamo pokrite, ajdovi njivi ni bilo videti konca in poti med njivami so vodile do otroške igre in otroških

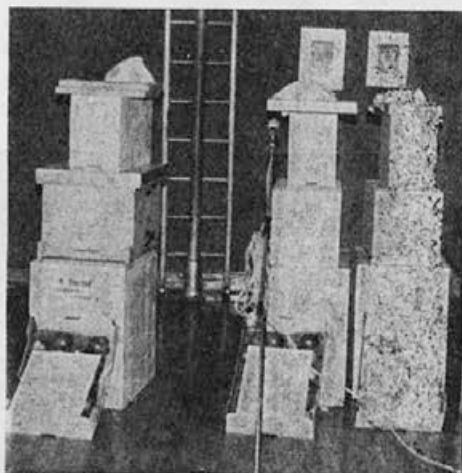
Predsednik ZČDS
Andrej Petelin
je v imenu vseh
slovenskih
čebelarjev
zaželel
tekmovalcem
veliko uspeha

Predstavnica Hp
Medexa
tov. Potočnikova
je zmagovalni
ekipi izročila
prehodni pokal,
ki ga je prispeval
Medex

sanj.« Govori o nesebičnosti čebel, ki pridno delajo in ne mislijo na plačilo. Govori o čebelarstvu kot aktivnosti, ki prinaša velike koristi. Obsoja tiste uničevalce narave, ki škropijo sadje, kadar je na paši največ čebel. Seznan nas s podatki, da Zveza čebelarških društev Slovenije vključuje že 209 družin. »Danes čebelarji v Sloveniji približno 12 tisoč čebelarjev, od tega več kot 1000 v mariborski zvezi. V 150.000 panjih pridelajo vsako leto več kot tisoč ton medu in precej drugih pridelkov, kot so cvetni prah, matični mleček, vosek in propolis. S čebeljimi proizvodi smo dobili nova poživila in celo zdravila, ki jih prej nismo poznali. Načrtujejo, da bi do leta 2000 pridelovanje medu podvojili. To je mogoče, kajti trenutno izkoriščamo komaj deset do dvajset odstotkov naravnih danosti.« Nato Franc Šetinc pohvali delo mladih čebelarjev in doda: »Zadovoljni bi bili, če bi se čebelarstvo v večji meri razvijalo tudi v usmerjenem šolstvu in na visokih šolah. Vsaka šola bi morala imeti vsaj enega mentorja — prizadevnega čebelarja. Je mar sodobne šole sram, da bi imele šolski vrt, kakršnega je imela naša stara šola?« Spomni nas na našega čebelarskega vzornika Petra Močnika pa tudi 110-letnice šole ne prezre. »Čeprav je stara, ne daje bistveno slabših pogojev za delo

kot nove šole, sem prebral v njenih analih. Koliko naprednih pedagogov je šlo skozi njo! Take misli o starem posloplju je človek lahko samo vesel, kajti niso daleč časi, ko smo veliko denarja zapravili za nove zidove, v katerih se je pogosto ohranjala stara miselnost.« Svoj govor zaključil z globokimi mislimi: »Ne dopustimo, da po vsem svetu, do kamor sega človeška pot, ne bi bilo nobenega cvetja, nobenih čebel, kajti potem tudi človeka ne bi bilo več ... Po nesreči v Černobilu ni več doline miru, ni varnega pristanišča, kamor bi se človek lahko zatekel,

Nagrade za zmagovalne ekipe so bile privlačne

ko bi bil v nevarnosti pred radioaktivnim sevanjem.« Po vzkliku: »Naj živi naše čebelarstvo!« odpre 9. republiško srečanje mladih čebelarjev Slovenije. Še kratek kulturni program in začne se zares.

Čebelarji — mentorji odidejo na posvet v dvorano KS, mladi tekmovalci pa v učilnice, kjer se prične tekmovanje. V tri starostne stopnje so razdeljeni. V ekipah po dva in dva sedijo v klopi. Berejo navodila, posvetujejo se med seboj in pišejo, pišejo. Tu in tam jih zmotijo televizijci in radijci, a nič zato. Časa za reševanje imajo tako pol ure, in to je več kot dovolj. Še preden poteče teh 30 minut, so vse naloge oddane. Znanje je precej izena-

čeno. Za 2. in 3. mesto ter 4. in 5. morajo nekatere ekipe ponovno odgovarjati še na dodatna vprašanja.

Kmalu po skupnem kosilu sledi razglasitev rezultatov tekmovanja, podelitev diplom in priznanj. Vsi smo zadovoljni, tudi tisti, ki se niso povzpeli na najvišjo stopničko tega tekmovanja. Morajo se pač sprijazniti z mislijo: »Pomembno je sodelovati, ne zmagati.«

In glej, celo nebo se zjasni. Temnih oblakov ni več in prijazno sonce pozdravlja mlade čebelarje, kot da bi posijalo zato, da bi privabilo iz čebelnjakov drobne prijateljice — čebelice, da bi se zahvalile svojim varuhom za njihovo skrb in nego.

PRIREDITEV, KI BO ŠE DOLGO OSTALA V SPOMINU

JANEZ MIHELIC

Težko je z besedami izraziti občutke udeležencev IX. republiškega srečanja in tekmovanja mladih čebelarjev, ki je bilo 17. maja 1986 v Mariboru na osnovni šoli Janko Padežnik. Bili smo ponosni, da je prireditev po zaslugi marljivih prirediteljev, predvsem Bruna Krištofa, ki je bil »duša« vseh priprav in tudi same izvedbe prireditve, lepo uspela. Ponosni smo bili tudi zato, ker se je tega uspelega srečanja in tekmovanja udeležil tudi predsednik RK Socialistične zveze delovnega ljud-

stva Slovenije Franc Šetinc, kar je priznanje celotnemu slovenskemu čebelarstvu in še posebej uspehom čebelarske organizacije pri delu z mladimi.

Nepozaben je bil pogled na nabito polno dvorano, v kateri se je srečanje in tekmovanje začelo z govorom Franca Šetince, ki je poudaril pomen izobraževanja mladih čebelarjev in otvoril prireditev. Prireditev se je nadaljevala z govorom predstavnice pokrovitelja prireditve Medexa tov. Potočni-

Posvet mentorjev čebelarskih krožkov je vodila Minka Zupančič

Franc Šetine si je ogledal tudi čebelarstvo razstavo na OŠ Janka Padežnika

kove, predsednika ZČDS Andreja Pzetelina in predsednika Medobčinske zveze čebelarstkih družin Maribor. Vsi so zaželeli tekmovalcem veliko uspehov v tekmoivanju in pri nadaljnjem čebelarjenju.

GOVOR FRANCA ŠETINCA

Tovarišice in tovariši! Mladi čebelarji in njihovi mentorji!

Zelo sem vesel in posebna čast je zame, da smem pozdraviti današnji zbor: IX. republiško srečanje in tekmoivanje mladih čebelarjev Slovenije, katerega gostitelj je Čebelarstva družina »Peter Močnik« Studenci-Pekre.

Ko ste me povabili, naj vam spregovorim, ste izrekli željo, naj bom ta dan ves čebelarški. To mi je pomagalo, da sem se v mislih vrnil med čebele mojega deda. Bil je podoba čebelarja, kakršnega poznamo s slik Maksima Gasparija.

Vedno je govoril, da je čebelnjak znamenje trdnosti domačije in zdravja gospodarja. Pravil je, da ljudje blagrujejo čebelarja, ki mu je napočila srečna ura, ko goste trume čebel lete iz panjev. Bili so pisano pobarvani, da bi bili kot travniško cvetje.

Včasih mi je dovolil, da sem stopil k čebelnjaku in pokukal v njegovo notranjost, kjer sem lahko videl polne celice cvetnega prahu tako živih barv, da sem osupnil ob takšni lepoti narave. Čudil sem se, zakaj so čebele v njegovih rokah, ko je spravljal roj z drevesa, tako krotke, ko pa smo se otroci tako bali njihovega strupenega žela. Zdaj vem in tudi vi, mladi čebelarji, veste, da je človek čebelam najboljši prijatelj, če skrbi zanje, ko so vrtovi in gozdovi suhi, travniki pa pokošeni.

Moj ded je bil najbolj vesel, ko se je v maju zapenilo češnjevo cvetje in je v panjih nenadoma postalo živahno kot že dolgo ne.

Takrat so bile vaške hiše še s slamo krite, ajdovi njivi ni bilo videti konca in poti med njivami so vodile do otroške igre in otroških sanj.

To se je sedaj spremenilo; podoba naše pokrajine je v marsičem drugačna; nič pa se ni spremenilo življenje čebel, kot

vega strupenega žela. Zdaj vem in tudi vi, mladi čebelarji, veste, da je človek čebelam najboljši prijatelj, če skrbi zanje, ko so vrtovi in gozdovi suhi, travniki pa pokošeni.

Moj ded je bil najbolj vesel, ko se je v maju zapenilo češnjevo cvetje in je v panjih nenadoma postalo živahno kot že dolgo ne.

Takrat so bile vaške hiše še s slamo krite, ajdovi njivi ni bilo videti konca in poti med njivami so vodile do otroške igre in otroških sanj.

To se je sedaj spremenilo; podoba naše pokrajine je v marsičem drugačna; nič pa se ni spremenilo življenje čebel, kot

Mladi tekmoivalci oddajajo izpolnjene vprašalnike

bi rekel znani čebelar in pisatelj, moj stari znanec Cene Kranjc.

Te dni sem še enkrat vzel v roke drobnoknjižico z naslovom Zgodbe o čebelah. V njej sem prebral, da so čebele nesebične, ker nosijo med in delajo vosek ter skrbijo za svoje otroke brez računov, brez skrite misli, kakšno plačilo bodo dobile za svoje delo. Nič čudnega, če je čebelar nekoč vzkliknil: »Ko delo tvoje opazujem, lenobe svoje se sramujem...«

Cebelni panji so namreč — kadar je bera dobra — kot domovi, zibelke, kašče, sadovi gozdov in travnikov. Cebelarstvo je aktivnost, ki prinaša velike koristi. Cebelarju gre samo ena desetina, ostalo pa prinaša drugim panogam z opravevanjem in vsem nam z vzdrževanjem biološkega ravnovesja v naravi. Tega se kmetijci, sadjarji, gozdarji in drugi premalo zavedajo.

Niso tako redki — divjaki bi jim rekel — ki gredo škropit sadje ali pšenico ali kaj drugega, ko je največ čebel na paši. Ali vsaj malo pomislijo, da sejejo smrt med živalicami, ki si to najmanj zaslužijo, saj so znanilke zdravega okolja? Zdravje je temeljna človekova vrednota in čebele s svojimi pridelki mu jo pomagajo ohranjati!

Pravijo, da ste čebelarji kot čebelja družina — marljivi, pridni ljudje. Povezani ste v Zvezi čebelarških društev Slovenije, ki vključuje že 209 družin. Danes čebelarji v Sloveniji približno 12 tisoč čebelarjev, od tega več kot tisoč v mariborski zvezi. V 150 tisoč panjih pridelajo vsako leto več kot tisoč ton medu in precej drugih pridelkov, kot so cvetni prah, matični mleček, vosek in propolis. S čebeljimi proizvodi smo dobili no-

va poživila in celo zdravila, ki jih prej nismo poznali. Načrtujejo, da bi do leta 2000 pridelovanje medu podvojili. To je mogoče, kajti trenutno izkoriščamo komaj deset do dvajset odstotkov naravnih danosti.

Izdelati bi morali pašni kataster, izboljšati opazovalno službo in uvesti kakovostno prognostično službo za gozdno medenje. Na srečo imamo Medex, Hmezd, zadruga, kmetijski inštitut in druge organizacije, ki imajo vse to in še marsikaj drugega v svojih načrtih. Zahvaljujoč Medexu, proizvajamo širok izbor dietetičnih proizvodov, ki so plod lastnega znanja in spoznanj ter domačih surovin čebeljih pridelkov. Našo tehnologijo prenašamo že v druge republike in države, celo v Kenijo. Skratka, možnosti prido-bitnega čebelarjenja so izjemno velike, ne da bi čebelarstvo s tem izgubilo mik privlačnega hobija za prosti čas, za sodobnega človeka, ki išče mir in počitek.

Ce hočemo uresničiti načrte, ne smemo pozabiti na pomladek. Zdaj delujejo čebelarški krožki na 154 osnovnih šolah, v katerih je 1833 mladih čebelarjev. To ni malo, ni pa dovolj, če hočemo imeti boljšo čebelarstvo prihodnost, kajti med še vedno uvažamo, čeprav bi ga lahko imeli dovolj zase in za izvoz. Mnogo je odvisno od tega, kako in za kaj se opredelimo že v mladosti. Naša šola lahko veliko pomaga pri vzgoji nove čebelarške generacije. Letošnje tekmovanje, deveto po vrsti, naj da nove pobude za še večji razmah krožkov in še bogatejšo vsebino njihovega dela. Zadovoljni bi bili, če bi se čebelarstvo v večji meri razvijalo tudi v usmerjenem šolstvu in na visokih šolah. Vsaka šola bi morala imeti

V prostorih šole je bil med tekmovanjem tudi razgovor s tovarišem Setincem o problemih slovenskega čebelarstva

vsaj enega mentorja — prizadevnega čebelarja. Je mar sodobne šole sram, da bi imele šolski vrt, kakršnega je imela naša stara šola? Bi škodilo otrokom, če bi se naučili čebelariti, obrezovati sadje ali kaj drugega? V tem pogledu je krožek na tej šoli zgled, kako je treba delati.

Mladi čebelarji!

Ne morem si kaj, da vas ne bi spomnil na vašega vzornika Petra Močnika, čigar ime nosi tukajšnja čebelarska družina, gostiteljica današnjega srečanja. Bil je lik nesebičnega, požrtvovalnega, skromnega človeka, ki je ljubil svoj narod. Ko so nam po prvi svetovni vojni iztrgali našo Koroško, je pobegnil v Jugoslavijo. Njegova žalost je bila še večja, ker ni smel vzeti s sabo čebel, čeprav je bil navezan nanje kot na svoje življenje. To se je ponovilo še enkrat, ko je okupator vdrl v našo deželo in so ga Nemci izgnali v Bosno. Po vrnitvi je obnovil čebelarsko tradicijo vašega kraja, spet se je vrnil k svojim čebelam, kot vsi dobri učitelji tistega časa. Tako je veliko prispeval k razvoju in uspehom vaše čebelarske družine, ki je znana po vsej Sloveniji in širše. Lahko bi rekli, da je kot živi stržen, ki veže pri drevesu korenino z vrhom. To velja tudi za vašo vsestransko uspešno šolo, ki praznuje 110-letnico svojega obstoja. Čeprav je stara, ne daje bistveno slabših pogojev za delo kot nove šole, sem prebral v njenih analih. Koliko naprednih pedagogov je šlo skozi njo! Take misli o starem poslopu je človek lahko samo vesel, kajti niso daleč časi, ko smo veliko denarja zapravili za nove zidove, tovarne, šole, upravna poslopja, v katerih se je pogosto ohranjala stara miselnost. Tudi za mednarodna posojila smo zgradili nemalo novih tovarn, ki pa se niso usposobile za večji izvoz, da bi lahko vrnili dolgove. Ni dovolj, da to napako drago plačamo; neprimerno važnejše je, da jo tudi popravimo.

Ko gledam to vašo šolo, mi prihaja na misel čas trpljenja med drugo svetovno vojno. Takrat so tu poučevali samo nemško, saj so nas hoteli vse ponemčiti. V duhu vidim, kako nemški učitelj zažiga slovenske knjige, ker so hoteli zatreti slovenstvo. Ukazal je, naj pepel raztresejo po vrtu. »Za nekaj pa le bo ta slovenski gnoj,« je rekel šolskemu slugi. Takrat so slovenske razumnike — učitelje, sodnike, duhovnike in druge — na silo izganjali v Srbijo, kjer so jim bratje Srbi, čeprav tudi sami v tiski, ponudili nesebično pomoč. Tega ne bomo nikoli pozabili. Zato smo tembolj veseli, da so med nami gostje iz Srbije, ki jih prosimo, da prenese-

jo naše tople, bratske pozdrave občanom pobratene Zelengore in Kraljeva. Povejte jim, da noben nacionalizem — ne slovenski ne srbski ne kateri drugi — ne more skaliti čiste vode: bratstva med našimi narodi! Brez Jugoslavije bi bili kot razškrpljena voda; le skupaj z njo smo lahko v svetu dejavnik, vreden spoštovanja in ugleda!

Tovarišice in tovariši!

Praznik vaše krajevne skupnosti in dan mladosti gresta vedno z roko v roki. Naj vas spomnim, da je to dan, ki je po Titovi želji postal sinonim večno kipeče mladosti. Spominu na našega voditelja se bomo najlepše oddolžili, če bomo njegovo delo ustvarjalno razvijali naprej, da bo naša družba še humanejša in bogatejša. Nekateri vse preveč samo prisegajo na Tita, pri tem pa malo store, da bi njegovo delo nadaljevali. Zato naj bo dan mladosti kot večno zeleno drevo našega življenja in ustvarjanja, naših prizadevanj za lepši jutri!

Ne smemo pozabiti, da je bil Tito veliki borec za mir in proti vojni. Ob nedavni nesreči v Černobilu smo se bolj kot kdaj zavedli tega, kako ljubimo to svoje življenje in se ga oprijemamo z vsemi močmi, ker vemo, da je edino, ki ga imamo, in da se, enkrat odvzeto, nikoli ne vrne. Radi bi, da bi to spoznali predvsem tisti, od katerih je odvisna usoda človeštva: ali bo živelo v miru ali ga čaka barbarstvo? In prav tem bi se moralo kruto sporočilo Černobila še posebej vtisniti v zavest, da namreč atomska nevarnost ne pozna ne take ne drugačne ideološke barve, nima ne socialističnega ne kapitalističnega predznaka, ne spoštuje nobenih meja, tudi blokovskih ne, temveč ogroža vse. Tudi take, kot so Reagan, Kohl in drugi, ki se skrivajo v lepe besede o demokraciji in svobodi. Kakšna votla retorika! Povsod okrašni lončki, povsod cvetje, da ne bi videli njihovih atomskih glav. Vsak zase pravi, da se pripravlja za obrambo, orožje pa izdeluje za napad. Zato vsem, ki ovirajo sporazumevanje o miru, kličemo: Ne zapirajte si oči pred resnico! Lahko bi se zgodilo, da je kmalu ne boste mogli videti, četudi bi jo hoteli! Enkratno je življenje, nepovratno — je vzkliknil pesnik. Ljuba nam je vsaka kapljica luči, drag vsak utrinek rose, čudovita vsaka zelena vejica! Ne zastrupljajmo svojega okolja!

Ne dopustimo, da po svetu, do kamor sega človeška pot, ne bi bilo nobenega cvetja, nobenih čebel, kajti potem tudi človeka ne bi bilo več!

Zdaj je ves svet kot ena sama velika vas. Strah nas je celo vetrov, ki bi lahko iz Evrope in Azije in Amerike prinesli nesrečo.

Po nesreči v Černobilu ni več doline miru, ni varnega pristana, kamor bi se človek lahko zatekel, ko bi bil v nevarnosti pred radioaktivnim sevanjem.

Prav zato je mir naša edina alternativa!

V tem duhu kličem:

Naj živi naše čebelarstvo!

S tem se začne IX. republiško srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev Slovenije.

Bruno Krištof predaja prehodne pokale tekmovalcem

Letos je prvih sedem ekip v vsaki skupini prvič prejelo nagrade. Večino nagrad in dva prehodna pokala je prispeval Hp Medex, pokrovitelj prireditve Hmezad - čebelarstva zadruga je prispeval nagrade za eno skupino tekmovalcev, prispevale pa so jih tudi nekatere mariborske delovne organizacije. Nagrade so bile zelo privlačne, saj so prvouvrščene ekipe dobile AŽ panje.

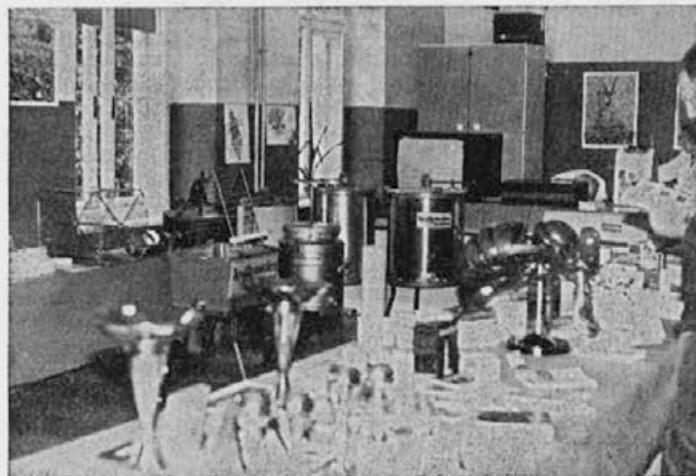
Med tekmovanjem učencev je potekal v šoli tudi razgovor o problemih čebelarstva v Sloveniji, katerega se je udeležil tudi tov. Šetinc. Razgovor mentorjev je na vsakem srečanju in tekmovanju običajen in je potekal v prostorih krajevne skupnosti. Mentorji so se pogovorili o vsem, kar jih teži in ovira pri njihovem delu.

Razglasitev rezultatov so po kosilu seveda najtežje pričakovali tekmovalci. Vodja prireditve Bruno Krištof je z manjšo zamudo sporočil rezultate tekmovanja:

VIŠJA SKUPINA

Mesto Ime šole oziroma ekipe

1. Osnovna šola Janko Padežnik
2. SAŽS, TOZD Kmetijska šola, Maribor
3. Osnovna šola Padlih prvoborcev, Žiri

Pogled na čebelarstvo razstavo, ki je bila za šolarje izredno poučna

Višek srečanja in tekmovanja je bilo seveda ob razglasitvi rezultatov. Zmagovalne ekipe so prejele AŽ panje

4. Osnovna šola Lesično
5. Osnovna šola Jurij Dalmatin, Krško
6. Srednja elektro kovinarska šola, Velenje
7. Osnovna šola Miha Pintar — Toledo, Velenje
8. Srednja družboslovna šola, Velenje
9. SKZŠ, Celje
10. Osnovna šola Bogdan Tušek, Miklavž
11. Osnovna šola Majšperk
12. Osnovna šola Bratov Letonje, Smartno ob Paki
13. Osnovna šola Janko Glazer, Ruše

SREDNJA SKUPINA

Mesto Ime šole oziroma ekipe

1. Osnovna šola Janko Padežnik, Studenci 2. Osnovna šola Anton Aškerc, Rimske Toplice 3. Osnovna šola Franjo Golob, Prevalje 4. Ekipe Kamnica 5. Ekipe Lesično 6. Osnovna šola Karel D. Kajuh, Šoštanj 7. Osnovna šola Fran Vrnsič, Hudinja, Celje 7. Ekipe Frankolovo 7. Osn. šola Kerenčičevih, Pesnica	8. Osnovna šola Franc Belšak, Gorišnica 9. Osn. šola Padlih prvoborcev, Žiri 9. Osnovna šola Ivan Spolenak 9. Osnovna šola Jurij Dalmatin, Krško 10. Osnovna šola Ivan Novak — Očka 10. Osnovna šola Stane Kosec 10. Ekipe Markovci 10. Osnovna šola Dr. Anice Rotdajč 10. Osnovna šola Spodnja Polskava 11. Osnovna šola Bogdan Tušek, Miklavž 12. Osnovna šola 7. maja, Dobrava 12. Osnovna šola Majšperk 13. Osnovna šola Pohorskega odreda, Slov. Bistrica 13. Osnovna šola Kapela 13. Ekipe Idrizovič, Mc Hribar 14. Osnovna šola Prve pohorske čete, Bistrica na Pohorju 15. Osnovna šola Prežihov Voranc, Ravne na Koroškem 15. Osnovna šola Druge grupe odredov, Mozirje 15. Osnovna šola Franja Malgaja, Šentjur 16. Osnovna šola Ivan Cankar, Ljutomer 17. Ekipe BBA — Križevci pri Ljutomeru 17. Osnovna šola Ljubo Šercer, Loče

18. Osnovna šola Jože Kerenčič, Gornja Radgona
19. Osnovna šola Boris Vinter, Zreče
20. Osnovna šola Heroja Milke Kerin, Leskovec
21. Osnovna šola Avberšek, Krajcar
22. Osnovna šola Škofljica
22. Osnovna šola Stane Žagar, Kranj
23. Ekipa Malečnik
24. Osnovna šola J. Glazer — Ruše
24. Osnovna šola Bratov Letonja — Šmartno ob Paki
25. Osnovna šola Biba Röck, Šoštanj
25. Osnovna šola IX. korpusa — Nova Gorica
26. Ekipa Lovrenc na Pohorju
27. Osnovna šola Boris Kidrič — Maribor
28. Osnovna šola Peter Šprajc
29. Ekipa Negova, Podčetrtek
11. Osnovna šola Bratov Štrafela, Markovci
11. Osnovna šola Boris Vinter, Zreče
11. Osnovna šola Paka
12. Osnovna šola Oskar Kovač, Lavrica
12. Celodnevna osnovna šola Šercerjeve brigade, Lovrenc na Pohorju
13. Ekipa Antona Aškerca, Sedraž
14. Osnovna šola 25. maj
15. Osnovna šola Stane Žagar
15. Osnovna šola Mozirje
16. Osnovna šola Simon Gregorčič, Kobarid
17. Osnovna šola Peter Šprajc, Jur
17. Osnovna šola 7. maja, Dobrova
17. Osnovna šola Jurij Dalmatin, Krško
18. Osnovna šola Primož Trubar, Laško
19. Osnovna šola Malečnik
20. Osnovna šola Majšperk
20. Osnovna šola Videm ob Ščavnici
21. Osnovna šola Primož Trubar, Laško
22. Osnovna šola Primož Jankovec
23. Osnovna šola Levstikove brigade

NIŽJA SKUPINA

Mesto Ime šole oziroma ekipe

1. Osnovna šola Janko Padežnik, Maribor
2. Osnovna šola Franc Belšak, Gorišnica
3. Osnovna šola Pohorski odred, Slovenska Bistrica
4. Osnovna šola Ivan Spolenak
5. Ekipa Ljubo Šercer, Lože
6. Osnovna šola Vrh nad Laškim
6. Osnovna šola Bogdan Tušek, Miklavž
7. Celodnevna osnovna šola Prve Proletarske čete, Ribnica na Pohorju
7. Osnovna šola Dr. Anica Rotdajč, Grad
7. Osnovna šola Vladko Majhen, Zg. Ščavnica
8. Osnovna šola Franja Goloba, Prevalje
8. Osnovna šola Spodnja Polskava
8. Osnovna šola Röck, Šoštanj
8. Osnovna šola Miha Pintar, Toledo
9. Osnovna šola Heroja Milke Kerin, Leskovec
10. Osnovna šola Gustav Šilih, pod Šentilj pri Velenju

Rezultati naj bi bili spodbuda boljše uvrščenim ekipam, da še izboljšajo svoje znanje, pa tudi slabše uvrščenim, da jih skušajo dohiteti. Vsi pa se mo-

Organizatorji so v spomin na srečanje izročili darilo predsedniku ZČDS Andreju Petelinu

ramo zavedati, da je pomembno sodelovati in ne zmagati, saj je edini cilj tekmovanja, da vse udeležence spodbuja v poglobljanju znanja o čebelarstvu. Kljub temu pa bi bilo morda dobro razmisliti o tem, da bi tekmovalci, ki so že osvojili najvišje mesto tekmovali v posebni skupini in tako tudi drugim omogočili osvojiti prva mesta.

Pohvaliti pa moramo tudi izredno lepo pripravljeno čebelarstvo razstavo, ki so jo organizirali mariborski čebelarji in je bila odprta še ves naslednji teden. Obiskalo jo je veliko razredov mariborskih in okoliških šol v okviru naravoslovnih dejavnosti. Seveda je bilo še več drugih prireditev, saj so vse priredili v počastitev 110-letnice šole in krajevnega praznika.

Zaključim naj z mislijo, ki jo je ob tej priložnosti zapisal v spominsko knjigo Franc Šetinc:

»Že dolgo nisem bil na obisku v KS, ki bi se ponašala s takimi uspehi. Prireditev je bila čudovita. Čebelarstva družina »Peter Močnik« je zgled, kakšno mora biti naše čebelarstvo. Čebelarški krožek na OŠ »Janka Padež-

Darilo v spomin na prijetno srečanje so izročili tudi tovarišu Šetincu

nika« nas navdaja z upanjem, da bo naša čebelarstva prihodnost lepa in bogata. Čestitamo k dosežkom! Posebno priznanje gre tov. Krištofu, vsestranski osebnosti, kakršnih si želimo še več. Hvala za trenutke, ki sem jih prebil med vami. Pomagali ste mi, da sem bil »ves čebelarški«. Obiska v vaši KS Franc Zalaznik-Leon se bom spominjal kot doživetja, kakršnih si želim čimveč. Vzušje je bilo enkratno!«

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JULIJU IN AVGUSTU

LOJZE KASTELIC

Po kostenjevi paši — v nižjih predelih je to prej, v višjih pa nekaj kasneje — se čebele ponovno, tokrat dokončno umirijo od rojilnega razpoloženja. Kot da bi slutile, da se bliža konec pašnemu razkošju in da bo treba preostalo pašo nameniti zimskim zalogam. Najprej se znebijo odvečnih jedcev — trotov, zatem pa postopoma zmanjšujejo prostor za zaleganje. Venci medu in cvetnega prahu okrog zalege se vse bolj debelijo, kar je znak, da so se čebele že začele pripravljati na zimo.

Na tako razpoloženje v panjih, ki se začne že sredi poletja in se zavleče

pozno v jesen, pa lahko vpliva čebelar z ustreznimi posegi. Predvsem naj bo to skrb za nezmanjšan dotok hrane v panj, posledica tega pa bo zmanjšano zaleganje, s tem pa tudi nezmanjšana moč družine vse tja do zime.

Kako ukrepati?

Najprej moramo takoj po kostenjevi paši vse družine temeljito pregledati. Pregled nam bo povedal, kako so se družine med pomladnim razvojem izkazale, v kakšnem stanju so in kaj potrebujejo. Našli bomo namreč najrazličnejša stanja: od oslabeledih izrojencev in od paše izrpanih družin

do družin, ki so še vedno v vzponu svoje moči. Odkrili pa bomo tudi vse tiste družine, katerim se matica še ni oplodila, ali pa celo družine s trotovisko zalego. Vsem je treba takoj pomagati, predvsem pa jim urediti plodišča, v katerih jih bomo tudi zazimili.

Za oslabeledost je največkrat kriva matica, ki se je med pomladnim razvojem preveč izčrpala, ali pa je že preveč ostarela. Spoznamo jo po zmanjšani in raztreseni zalegi. Če bomo pri ocenjevanju bolj strogi, bomo našli v čebelnjaku tudi polovico takih matic, ki jih je treba takoj zamenjati. Z mladimi maticami se bodo take družine do jeseni še dovolj okrepile. Če pa so le preslabe, jih je bolje združiti sedaj, kot pa čakati do jeseni, češ, če se ne bo okrepila do jeseni, jo bom pa takrat pridružil drugi.

Veliko bomo našli tudi družin, ki niso zgradile dodatnih satnic. Če jih je pri tem zmotila priprava na roj, spoznamo po matičnikih, ki so potegnjeni na nedograjeni satnici. Takih satnic se to leto čebele ne bodo več lotile, pa tudi naslednje leto ne, če so že preveč propolizirane, kar spoznamo po črnih obrobah celic. Iz plodišča jih odstranimo in namenimo prekuhi. Oceniti moramo tudi preostalo satje v plodišču. Stare neprosodne in s trotovisko iznakažene sate predenemo v medišče, kjer bomo zanesljivo našli še dovolj satov za zamenjavo. Po kostanjevi paši moramo imeti v plodišču le mlajše, lepo zgrajene sate, v katerih nam bodo čebele odgojile odporen in zdrav rod čebel za zimo.

Pri pregledu posvetimo posebno pozornost oslabeledim družinam. Ugotoviti moramo vzroke pešanja. Omenili smo že ostarelo ali izčrpano matico. Dogaja pa se, da družina peša kljub kakovostni matici. Mogoče je akutno obolela za varoo. Taka družina potrebuje nekajkratno plinjenje v presledkih štirih do petih dni. Sploh se v tem času priporoča tudi preventivno pli-

njenje vseh družin proti varoozi, ki po naših čebelnjakih še vedno povzroča občutno škodo. Če pa najdemo družino, ki je kako drugače obolela — pozornost moramo biti zlasti na hudo gnilobo ali kugo čebelje zalege — moramo seveda ukrepati v skladu s predpisi o zatiranju teh bolezni.

Kaj je vzrok oslabeledosti pri brezmatičnih družinah ali celo trotoviskih, ni težko ugotoviti. Potrebujejo novo matico! Vendar preden jo dodamo, ocenimo, če se to še splača. Trotoviscem skoraj zanesljivo ne več. Čebele v taki družini so že tako ostarele, da ne bodo zmogle nege ustrezne količine zalege. Zato jih tudi najboljše matica ne more več rešiti. Čebele takih družin ometemo pred čebelnjak, od koder se bodo izprosile v druge panje. Sate s trotovisko zalego pa damo močnejši družini v medišče, kjer jih bodo čebele očistile.

Isto velja tudi za bolj oslabelede brezmatične družine. Tudi te najbrž nimajo več dovolj mladih čebel za nego zalege. Brezmatičnim družinam dodamo novo matico le v primeru, če so še kolikor toliko pri moči in je upati, da se bodo do zime dovolj opomogle. Sicer pa je bolje take družine združiti ali pridružiti drugim.

Kljub takim nasvetom pa nekateri čebelarji vztrajajo pri dodajanju matice tudi slabšim družinam, češ, če se do zime ne bodo opomogle, jih bomo pa zazimili kot rezervne. Po svoje imajo prav tudi taki čebelarji. Njim in vsem, ki v tem času dodajajo matice ali družine zadržujejo, morda še nasvet, naj bodo pri teh opravilih zelo previdni, kajti po kostanjevi paši so čebele zelo razburljive, daljša brezmatičnost pa jih še dodatno razburja, tako da lahko vsaka najmanjša neprevidnost povzroči rop ali medsebojni pokol pri združevanju. Pri dodajanju pa utegne zaradi neprevidnega ravnanja dočakati dodatno matico namesto

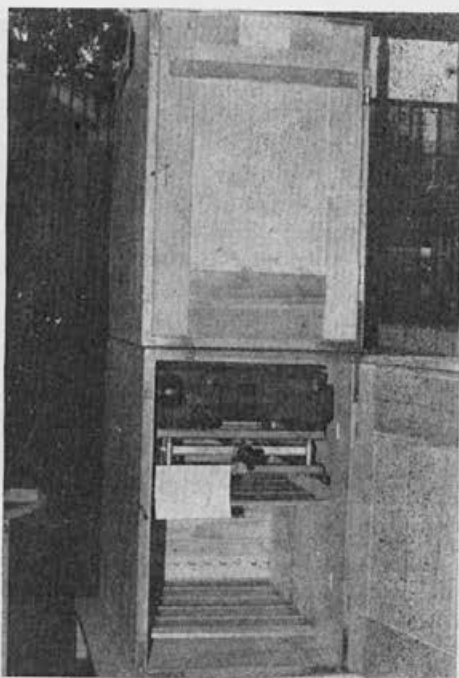
dobrodošlega sprejema smrtonosen klopčič.

Morda se bo komu zdelo čudno, zakaj je pri mesečnih opravilih v tem mesecu toliko govora o pripravah na zimo, o zazimljenju in podobno, ko se je poletje vendar šele začelo. Malo računajmo!

Zalega, ki jo bo zastavila matica pri družini, katero smo temeljito pregledali in uredili ter okrepili v juliju, se bo izvalila nekje v začetku avgusta, čebele pa bodo dorasle za nego zalege nekje sredi avgusta. To pa je čas, ko začne matica leči jajčeca za zadnjo generacijo čebel v tem letu, se pravi čebel, ki bodo morale prestati zimo in naslednje leto začeti novo življenje. Ni torej vseeno, koliko bo teh jajčec in kakšne nege bodo deležne žrke, ki se bodo iz njih izvalile. Odgovor je lahko le eden: čim več bo sredi avgusta pri družini mladih, za nego zalege sposobnih čebel, tem več zalege bo matica zastavila in tem bolje bo ta zalega negovana. To pa je zopet najboljša osnova za kakovosten rod čebel, ki bodo morale biti kos zimskim tegobam.

Če tako premislimo in izračunamo, nam v juliju ne bo žal nobenega dela in žrtve, da si uredimo take družine, ki bodo to zmogle. Zmogle pa bodo, če jim damo ustrezno osnovo in poskrbimo, da se ta osnova razvija naprej. V času, ko zaradi poletne soparice vsa narava zamre v nekakšno dremavico in čebele stežka najdejo kaj prida paše na ovnelem rastlinju, pa to ni niti lahko niti enostavno.

Če ne medi gozd in če nimamo čebel na kakšnem kolikor toliko izdatnem pasišču — v tem času pridejo poleg gozda v poštev še paše v močvirnih predelih in visokogorskem svetu — moramo dražilno krmiti. Naj nam ne bo žal tega dela in stroškov, saj se nam bo reden dotok hrane v panj v tem času dobro obrestoval. Obrestoval se ne bo le z uspešnim zaključkom sezone, pač pa tudi z uspešnim startom

v naslednjo sezono. Dražilno krmljenje v tem času namreč zagotavlja nezmanjšano nadaljevanje zaleganja in hkrati razvoj čebeljih družin v najbolj kočljivem obdobju.

Do nekako tridesetih let tega stoletja je bila brez dvoma ajda tista, ki je krojila uspešnost čebelarjenja na Slovenskem. Sejali so jo na domala tretjini obdelovalnih zemljišč, bolj ali manj pa je medila skoraj vsako leto.

Pomen ajdove paše se ni zrcalil le v pridelku žlahtne ajdove strdi, ki je le malokrat izostal, temveč tudi v predzimski pomladitvi čebeljih družin. Zamedila je natanko takrat, ko so matice začele leči jajčeca za tisti rod čebel, ki je moral preživeti zimo in naslednjo pomlad začeti novo življenje. Številčnost in kakovost tega rodu pa je predpogoj uspešnega zrezimljenja in uspešnega starta v novo sezono.

Danes, ko je ajda domala povsem in najbrž dokončno odpovedala, naj bi bila potemtakem poglavitna skrb slehernega čebelarja, da po najboljših močeh nadomesti čebelam ajdovo pašo

in s tem vse tiste učinke, ki jih je nekoč dajala ajda.

Kako to doseči?

Proti koncu prve polovice avgusta še zadnjič pregledamo plodišča panjev. Morda je v njem še kak neizdelan ali deviški sat. Nadomestiti ga mora izdelan in vsaj nekajkrat zaležen! Morda so sati v plodišču preveč zanešeni, bodisi s cvetnim prahom, če je bila družina v kostanjevi paši brez ali z malo zalege, ali pa z medom, če smo imeli čebele na gozdni paši. Taki sati morajo dati prostor bolj praznim, da bo imela matica dovolj celic za nemoteno zaleganje. Če nam katera od matic ni všeč, jo lahko v tem času še zamenjamo.

Dogaja se, da potraja v avgustu gozdna paša, in to včasih prav izdatna. V kolikor imamo čebele na dosegu take paše, moramo vedeti, da predstavlja pravo coklo predzimski pomladitvi družin, in to iz dveh razlogov: zaradi nje čebele zanemarjajo donajanje cvetnega prahu, pa jim zato začne primanjkovati beljakovinskih komponent pri negi zalege, in drugič, mana, ki jo nabirajo čebele, je v tem času zelo gosta, zato nimajo potrebe, da bi jo v panju zgoščevale in hkrati prenesle v medišče. Puščajo jo v plodišču, kjer se mora matica boriti za vsako celico, preden jo zaleže, da je ne bi čebele prej napolnile z medom. Pravimo, da čebele blokirajo zalego.

V takem primeru mora čebelar ustrezno ukrepati. Včasih so priporočali sprotno odzemanje zanešenih satov iz plodišča, na njihovo mesto pa vstavljanje praznih oz. iztočenih. Izkazalo pa se je, da tak prazen sat ob dobri paši čebele prej napolnijo z medom, preden ga osvoji matica, in tako postane nekakšna medena pregrada v plodišču, kar še dodatno ovira razvoj. Zato nekateri čebelarji praktiki menijo, da je ob gozdni paši bolje pustiti plodišče pri miru, da čebele same nekako zagotovijo matici prostor za

zaleganje. To tem bolj, če jih vzpodbujamo k negi zalege s krmljenjem z beljakovinstimi dodatki.

Najbolje pa bo, če čebele vsaj do srede avgusta umaknemo z gozdne paše, čeprav so donosi gozdnega medu še močno zapeljivi. Tak med najbrž ne bo odtehtal koristi, ki jih bomo imeli od pravočasne predzimске pomladitve družin. Čebele prepeljemo na kakšno bolj vzpodbujevalno pašo, ki jo bomo našli v visokogorskem ali močvirnem svetu, na morebitnem posevku ajde, jesenskemu resju in podobno. Zelo dobre vzpodbujevalne paše nas čakajo tudi v sosednji republiki, zlasti v kraški Liki in močvirni Posavini.

Veliki večini čebelarjev pa prevoz na vzpodbujevalno jesensko pašo ni dosegljiv. Takim seveda ne preostane drugega, kot da vzpodbudijo matice k večjemu zaleganju in čebele k stopnjevanju negi zalege s krmilnim koritcem. Pri tem je najbolje, da se držimo rokov, ki jih je nakazala že ajda. Stari čebelarji so vedeli, da ajda najbolje medu na začetku druge polovice avgusta. Pravšen začetek krmljenja bi bil potemtakem nekje sredi avgusta. Z dražilnim krmljenjem pa moramo nadaljevati vse tja do konca avgusta, ko s kratkim presledkom preidemo h krmljenju na zalogo.

Kot vemo, so za dražilno krmljenje primerni manjši, največ pollitrski obroki sladkorne raztopine, ki jo moramo vsak večer prilivati v koritce. Prekinjeno prilivanje v večjih obrokih ne bo dalo zelenega dražilnega učinka. Ker pa je marsikomu vsakodnevno prilivanje odveč, naj si pripravi krmno v trdem oz. poltrdem stanju. Sem sodijo razne pogače, testa, v skrajnem primeru pa tudi suh sladkor.

Še pred začetkom krmljenja oz. pred odvozom na vzpodbujevalno pašo moramo posvetiti več pozornosti tudi čebeljim boleznim, zlasti boleznim odraslih čebel. Kot vemo, živi čebela delavka pri normalni obremenitvi ko-

V brezpašni dobi
lahko čebele
krmimo s
sladkorno kašo
v večjih
pitalnikih

maj pet, šest tednov, med izdatnejšo pašo pa še manj. Razvoj domala vseh boleznih odraslih čebel, zlasti noseme in varooze, ki delata čebelarjem največ preglavic, je nekako usklajen z dolžino življenja čebele delavke.

Če živi čebela manj, kar se dogaja zlasti ob medenju iglavcev, kjer si nabiralke med obletavanjem vejic na iglicah prebadajo krilca, se na primer spora noseme v črevesju te čebele sploh nima časa razviti in družine se nam vidno popravljajo. To so opazili že stari čebelarji, ki so poznali pravilo: če hočeš imeti čebele zdrave, jih pelji na gozdno pašo! Isto velja za močvirski špehek, ki z bodicami na osatu podobnih cvetovih prav tako luknja čebelam krilca.

V nasprotnem primeru, če živi čebela preko običajne življenjske dobe, se okužbe hitro širijo. Prav to pa je značilno za naše čebelnjake v poletnih mesecih. Daljša obdobja brez paše, ko starejše čebele nimajo kaj početi, ali pa daljša brezmatičnost družine, ko se mlajše ne izčrpavajo z nego zalege, so obdobja, ko živijo čebele dlje kot običajno.

Zato v tem času priporočajo dimljenje proti varoozi. Dimiti pa moramo v presledkih enega tedna vsaj trikrat.

Lahko pa se proti varoozi v tem času borimo tudi z drugimi zdravili, katerih je zadnje čase na voljo vse več.

Proti nosemi dodajamo med krmo za dražilno krmljenje zdravila, ki jih priporočajo v ta namen. To sta predvsem fumidil in fumagilin. Povsem enak, če ne boljši učinek pa bomo dosegli z naravnim zdravilom proti nosemi, česnovim ali pelinovim izvlečkom.

Sploh se česen zadnje čase vse bolj uveljavlja tako v preventivi kakor tudi kurativi čebeljih bolezni. Da očisti črevesje čebel pri nosemi prav tako učinkovito kot katerokoli umetno zdravilo, je čebelarjem že dlje časa znano. Zadnje čase pa mu nekateri, posebno dalmatinski čebelarji, pripisujejo izredno učinkovitost pri zdravljenju varooze. To razlagajo tako, da preide med krmo primešani česnov izvleček v hemolimfo čebel. To pa ne prija pršici varooze, ki ji je ta hemolimfa hrana.

Pri zatiranju kužnih in drugih čebeljih bolezni v mesecu avgustu potem takem nikakor ne pozabimo na česen kot naravno in zelo učinkovito preventivno zdravilo. Priporočam tudi uporabo Antivarozita FH, z mravljično kislino, za zatiranje varooze.

XI. ČEBELARSKA RAZSTAVA V LJUBLJANI GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE — 18. DO 21. 9. 1986

Zveza čebelarških društev Slovenije bo organizirala v okviru razstave NARAVA — ZDRAVJE 86 čebelarstvo razstavo.

Čebelarstvo razstava bo v hali JURČEK na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Razstava bo odprta od 18. do 21. septembra.

Vabimo vse čebelarške organizacije, delovne organizacije, čebelarstva, čebelarje in obrtnike, da se udeležijo razstave in razstavijo čebelarstvo opremo, čebelje pridelke, literaturo, inovacije na področju čebelarstva, muzejske zbirke itd.

Vabimo vse, da si ogledajo razstavo, obenem pa čebelarje obveščamo, da bo posvetovanje o čebelarstvu, po sklepu IO ZČDS, v zimskem času. Razstavljalce prosimo, da se prijavijo na ZČDS do 1. 9. 1986.

Organizacijski odbor razstave

OBVESTILO

Čebelarstvo društvo Ig obvešča vse čebelarje, ki nameravajo pripeljati čebele na hojevo pašo v Tomišelj, Vrbljenje, Strahomer, Iška vas in Gornji Ig, da se zaradi pravilnega razporejanja čebel na pasiščih predhodno dogovorijo o razporeditvi z referenti za pašo ČD Ig, in sicer: z Antonom Mačkom, Iška vas 40, Antonom Oblakom, Strahomer 20, in s Francem Bernardom, Tomišelj 49 a.

Pooblaščen pregledniki bodo pregledali tudi potrdila o zdravstvenem stanju čebel. Prosimo, da takoj po končani hojevi paši odpeljete svoje čebele.

Čebelarstvo društvo Ig

DEVETI SPECIALIZIRANI SEJEM ČEBELARSTVA »SOMBOR 86«

Že tradicionalni sejem v Somboru bo tudi letos mednarodni. Vabimo vse čebelarje, da si sejem ogledajo. Vse informacije lahko dobite pri organizatorju sejma, Pčelarsko udruženje Bačka, Sombor, Istrska 22.

hp**medex**

Ljubljana, Jugoslavija

bilten

letnik XII
leto 1986
številka 7-8

NOV TIP OPAZOVALNIH PAVILJONOV ZA OPAZOVALNE POSTAJE GOZDNEGA MEDENJA

V letošnjem letu smo vse dotrajane opazovalne paviljone na opazovalnih postajah gozdnega medenja zamenjali z novimi tipa OP 1.

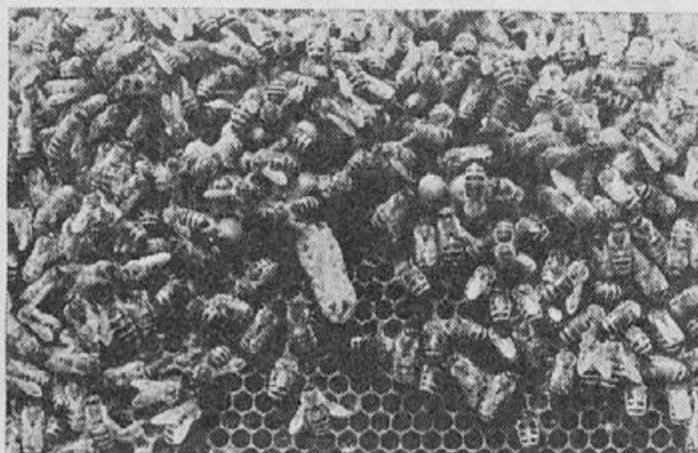
Opazovalni paviljoni so izdelani lično in kakovostno po idejnih predlogih opazovalcev, predvsem pa po navsvetih priznanega strokovnjaka za gozdno medenje Ivana Grajša iz Kovevja.

Paviljon je izdelan podobno kot AŽ panj in iz enakega lesa. Streha je iz aluminijaste pločevine, je dvokapnica in se lahko sname. Paviljon stoji na železnem okviru, tako da je četrto metra dvignjen od tal. Na postajah gozdnega medenja, ki so nenehno v nevarnosti pred medvedom, je opazovalni paviljon pritrjen na železen okvir, ki je privarjen na 2 m dolgih železnih no-

gah. Vsi paviljoni imajo vrata s ključavnico in so oštevilčeni. Pobarvani so s posebno zeleno barvo, enako tudi železni podstavki.

Ponovno moramo opozoriti čebelarje, da delovanje in podatke na opazovalnih postajah pregledujejo in preverjajo samo opazovalec, ki upravlja opazovalno postajo, in pooblaščen delavec HP Medexa. Se vedno se namreč dogaja, da si posamezniki — čebelarji z različnimi pretvezami lastijo pravico vpogleda v opazovalno postajo, nekateri celo na nedostojne načine.

Opazovalec je dolžan podatke o gozdnem medenju posredovati naši službi gozdnega medenja, ki obdelane podatke nato objavi preko radia (kmetijski nasveti), Dela, Ljubljanskega dnevnika, v trgovini s čebelarstvom

materialom in v DE Kooperacija. Čebelarji pa lahko dobijo potrebne podatke po telefonu v pospeševalni službi HP Medex ali v DE Kooperacija.

Če pa kdo misli, da javljeni podatki z določene opazovalne postaje niso točni, naj svoj dvom z utemeljitvijo javi pospeševalni službi HP Medexa.

Naš skupni interes je, da bi opazovalne postaje delovale čim bolje, to pa jim moramo omogočiti s skupnimi močmi.

Pospeševalna služba čebelarstva
Boris Slavec

KAKŠEN NAJ BO RAZVOJ DRUŽINE V POZNEM POLETJU?

ANTON ROZMAN

Med čebelarji je mnogo ugibanj in razprav o tem, kako naj ravnamo s čebeljo družino, da je ne bi uničila varooza. Mnogo je nepojasnjenih dejavnikov, ki pozitivno ali negativno vplivajo na čebeljo družino.

Eden od teh je tudi dražilno krmljenje čebelje družine po končani glavni paši v juliju, ko po iztočenju medu ne pričakujemo več izdatnejše paše in v gnezdu čebelje družine ni več zaležene trotovine, kamor bi lahko varooza usmerila svoj razvoj. Med čebelarji še vedno prevladuje mnenje, da je julija potrebno le lepo sončno vreme, za

vse drugo pa si bodo poskrbele čebele same. Vsako poseganje v čebeljo družino v tem času imajo za odvečno delo. Za to našo slabost pa morajo plačevati davek čebele, saj vse premalo poznamo biologijo čebele in varooze. Čebela v tem času potrebuje predvsem izdatnejšo hrano, da bi bila odpornejša proti raznim čebeljim kužnim boleznim (huda gniloba, poapnela zalega, septikemija itd.) in tudi proti varoozi. Dokler imamo še kolikor toliko trotovske zalege in dobro hranjene letne čebele ni nevarnosti, da se bo varooza pričela razvijati na julijski če-

belji zalegi, kakor hitro pa trotovske zalege ni več, se bo kljub dražilnemu krmljenju s sladkorno raztopino 1:1 ali s sladkornim testom, brez dodatka svežega kvasa, varooza hitro razširila. Pred varoozo je bilo takšno krmljenje na mestu. Sedaj pa pomeni takšno krmljenje prezgodnjo smrt za pozno poletne čebele. S predelavo sladkorne raztopine ali testa izčrpavamo čebelo in siromašimo čebelin organizem beljakovin, namesto da bi jim jih dodajali v obliki svežega kvasa. S takšnim postopkom še bolj izčrpavamo njene žleze za fermentacijo sladkorne raztopine ali testa v medno hrano, obenem pa tudi znatno znižamo PH vrednost čebelje hemolimfe (krvi). K znižanju PH vrednosti hemolimfe čebel pripomore tudi varoa z izsesavanjem hemolimfe čebel in med zabadanjem sesala vbrižga in prenaša mikrobe, viruse, bacile in glivice. Stanju podhranjenosti čebele in zalege se pri takem krmljenju ne smemo čuditi. Zato je možen nenaden izbruh hude gnilobe, poapnelosti, septikemije itd. tudi pri navidezno močni čebelji družini. Na čebelarjevo začudenje, kam so avgusta naenkrat izginile izletne čebele iz močne čebelje družine, je ugotovitev enostavna — varooza, seveda po čebelarjevi zaslugi. Pri velikem pomanj-

kanju beljakovin je dovolj 80 samic varooze za uničenje močne čebelje družine (dr. Wille, dr. Brečko 1985). Podlaga za stres v čebelji družini je motnja v prehrani čebel, zaradi katere se niti ne poskusi upreti povzročiteljem čebeljih kužnih bolezni. Mnogo manj danes slišimo o zaklopki — črpalci v čebeljem organizmu (glej Sodobno čebelarstvo, I. del, 1955), ki ima nalogo, da preprečuje vstop raznim mikrobom, virusom, bakterijam in glivicam v njen krvni obtok in v prebavni organ. Kakor hitro pa se to ravnovesje zaradi podhranjenosti čebele z beljakovinami poruši, za čebeljo družino ni več rešitve. V čebeljem organizmu že obstajajo razni povzročitelji čebeljih kužnih bolezni, hitrejšemu napredovanju le-teh pa pripomore varooza z vbodom. O biologiji in zatiranju čebeljih kužnih bolezni in varooze bomo zvedeli kaj več naslednjič v poročilu s seminarja o čebeljih kužnih boleznih v Gradcu.

Po iztočenju medu začnemo z dražilnim krmljenjem s sladkorno raztopino ali testom, v katerega smo dodali 10 odstotkov svežega kvasa, raztopljenega v vodi. Raztopine ne smemo kuhati! Čebelji družini jo pokladamo zvečer v majhnih količinah, 0,25 l na čebeljo družino, in to vsaj dvakrat na

teden. Večje količine niso priporočljive, ker lahko čebele nanosijo raztopino v satje, kar pa ni zaželeno. Sveži kvas vsebuje beljakovine, vse komponente B vitamina in fermente, ki pozitivno delujejo na razvoj čebel dojlj in na čebeljo zalego, ustvarja pa tudi odpornost čebeljega organizma proti raznim boleznim in zaradi obrambnih teles v hemolimfi deluje negativno na razvoj varooze.

Ob takšnem krmljenju v poznem poletju so letne čebele mnogo bolj odporne proti raznim boleznim in varoozi in so sposobne ustvariti dovolj močno čebeljo družino za prezimljenje. Triletno okužbo čebeljih družin z va-

roozo sem uspel obdržati v zmernem obsegu samo z izdatnejšim krmljenjem čebel z beljakovinami in z uporabo zdravil proti noseimi in drugim boleznim zgodaj spomladi, ne da bi bilo to v škodo za donos čebeljih pridelkov. Za takšen uspeh so potrebni razni ukrepi, predvsem pa temeljitejše znanje o biologiji čebele in varooze ter njunih medsebojnih odnosih in znanje o zdravi prehrani in negi. Čebelje družine padajo zaradi našega neznanja in slabega ravnanja. Uporabljajmo zdravila, vendar nam naj ta jeseni služijo le za zmanjšanje števila varooze čez zimo, ne pa za zdravljenje bolnih in izčrpanih čebeljih družin.

ČEBELJA PAŠA NA KRMILNIH RASTLINAH

MARTIN MENCEJ

Za čebelarstvo so že od nekdaj zanimive in visoko cenjene krmilne rastline. Ni dolgo tega, ko so naša polja pokrivala med drugimi krmilnimi rastlinami različne vrste detelj, travnike pa različne travniške detelje. Ko pa so pred nekaj desetletji traktorji in avtomobili zamenjali konjsko vprego, umetna krmilna sredstva in koruza pa sta postali edina »biološka hrana« za neposredno krmo ali silažo, je z naših polj izginila detelja. Kmetje se ne zanimajo več za to skozi stoletja pomembno živinsko krmo. V nekaterih vzhodnih deželah pa še vedno skrbno gojijo detelje. Pred kratkim smo v nemški literaturi brali o peticiji, ki so jo kmetje v ZR Nemčiji poslali ministru za kmetijstvo v Bonnu, v kateri je bilo rečeno, da »pravi kmetje čedalje bolj tolčejo po mizah; to so kmetje starega kova, ki pridelujejo »biološko hrano« za svoje govedo, njim pa čedalje bolj pritegujejo strokovnjaki in politiki«. Čeprav so pri tem po sredi čisto komercialni razlogi, je značilen sam pojav.

Med krmilnimi rastlinami so za čebelarje zanimive različne vrste detelj. Cvetovi detelj pa so tudi različno medoviti in zato zanimivi za čebelarje. Posebno v Sovjetski zvezi so v zadnjem času posvetili veliko pozornost raziskavam in ugotavljanju dinamike cvetenja in njihovi nektarni produktivnosti. Pri raziskavah cvetov in cvetenja teh rastlin, zanimivih za čebelarstvo, so prišli do pomembnih zakonitosti. Tako so ugotovili, da svetli cvetovi detelj izločajo manj nektarja kot cvetovi z intenzivnimi barvami. Podobno so ugotovili tudi za akacijo in ajdo. Različno nektaroproduktivnost si razlagajo kot posledico različne sestavine sladkorja v nektarju. Zato čebele bolj privlačijo živordeči cvetovi, saj v njih dobijo večje koli-

čine nektarja, kakor ugotavljajo raziskovalci (Pčelovodstvo 1985 in 1986).

Glede na te raziskave, si oglejmo nekaj travniških detelj, s katerih nabirajo čebele tudi pri nas svojo bero. Pri tem pa ne smemo popolnoma zanemariti tudi medovite posevne detelje, ker jo ponekod še vedno gojijo.

Kdo ne pozna *bele deteljice* (*Trifolium repens*), ki raste na pasiščih, po livadah, vrtovih in ob poteh. Bolj uspeva v zmernih, hladnih predelih kot v vročih. Ljubi temperaturo 20 do 25° C. Prija ji umerjeno vlažna apnenčeva zemlja. Doba cvetenja je odvisna od podnebnih razmer. V cvetočih glavicaah ima 75—90 malih cvetov, ki so najprej beli, potem rdečkasti in nazadnje potemniijo. Cvetovi so izjemno medoviti. Sto cvetov daje 13—15 mg nektarja. Prednost je tudi v tem, da raste na enem mestu 3 do 10 let. Ker je ta vrsta travniške detelje dobra tudi za pašo, bi jo kazalo razmnoževati tudi na pasiščih, neobdelanih in brezplodnih površinah, ob poljskih poteh in podobno. Njena posebna vrednost je tudi v tem, da cvete od junija do septembra, se pravi, da nudi v brezpašni dobi ob ugodnih vremenskih razmerah v vsem tem času zadovoljivo bero, kar je opazno tudi pri obletavanju čebel. Med je svetel, skoraj brezbarven, sladek in aromatičen.

Za čebele ni nič manj pomembna *medena detelja* (*Melilotus*). Teh pa je več vrst. Najpomembnejša je rumena, imenovana tudi rumena zdravilna detelja. To je dvoletna rastlina, ki raste med travo na kamnitih peščenih tleh, na polju, ob jarkih in cestah. Rastlina ima visoko, zelo razvejano steblo, ob stebelcah pa so nanizani rumeni cvetovi, ki cvetijo do septembra, ko preneha cvetenje drugih rastlin. Čebele od jutra do večera nabirajo nektar na teh cvetovih. En sam cvet da do 0,26

miligramama nektarja. Na sto cvetovih lahko naberejo tudi do 37 mg nektarja. Prav tako naberejo obilo cvetnega prahu, kar je v teh poletnih mesecih, ko matice polno zalegajo, še posebej pomembno. Rastlina vsebuje tudi precej aromatičnih snovi. Odlično prenese sušo in mraz. Kakor poročajo raziskovalci, da divje rastoča do 200 kg medu na hektar, kultivirana pa dvakrat toliko. Nič manj donosna ni bela medena detelja, ki raste tam kot rumena, le da cveti že v drugi polovici junija.

Odkar so se naši poljedelci usmerili v govedorejo za izvoz in opustili biološko hrano, na svojih poljih ne negujejo več različnih medovitih posevnih detelj, kot so esparzeta, lucerna itn. Res je, da teh detelj kmetje niso sejali zaradi čebelje paše, ampak zaradi izdatne krmilne hrane in kultiviranja zemljišč. S tako imenovanim kolobarjenjem so zboljševali plodnost zemlje z gojenjem nekaterih detelj, ki so pripomogle do prepotrebne azota. Ker pa jih v nekaterih predelih gojijo tudi še pri nas, pogledimo najpomembnejše.

V prvi vrsti naj navedemo esparzeto (Onobrychis), imenovano tudi turška detelja. Cvetovi so rdečkastorumeni barve, liste pa ima blizu korenine. Cveti 2—3 tedne, in sicer od maja do junija. Cvetovi so grozdnati in kompaktni. Nektar vsebuje od 37—55 odstotkov sladkorja. Cvetovi sicer ves dan izločajo nektar, najbolj pa med 10. in 12.

uro. V krajih, kjer to deteljo gojijo načrtno, tudi načrtno prevažajo čebele na pašo, predvsem zaradi opravešanja, da lastniki dobijo kvalitetno seme. Pri tem pa čebele naberejo dnevno do 4 kilograme medu. Med je rdečkast. Lastnik pa pri tem pridela 100—150 kg semena na hektar.

Lucerna (Medicago detiva), pri nas imenovana nemška detelja, je s svojimi cvetovi nekdanj tudi pri nas pokrivala obširna polja, danes jo najdemo le še tu pa tam in jo sejejo le za svežo krmo in silažo, se pravi, da jo pokosijo že pred razcvetom in za čebele ne pride v poštev. Še pred kratkim pa so dajali grmičasti cvetovi v različnih odtenkih vijoličaste barve izdatno čebeljo pašo, saj vsebuje nektar do 58 odstotkov sladkorja, cvet pa do 1,5 mg nektarja. Cveti v juniju in juliju.

Sedaj, ko se slabo piše in zvoni navček našemu zlahtnemu kostanju in ko napovedi o odmiranju iglastega drevja za gozdno medenje niso nič kaj obetavne, bomo še bolj pogrešali posevne detelje, ki so nekdanj nudile iz svojih cvetnih lončkov obilen nektar in cvetni prah. Res je, da se ti časi ne bodo več vrnili, ker sta v gospodarske zakonitosti vključeni tudi prehrabena industrija in trgovina, zato pa bi kazalo več pozornosti nameniti travniškim deteljam in jih posejati na naših opustelih in neizkoriščenih površinah. To bi bilo v korist pašnim razmeram, s tem pa tudi našim čebelam.

BOLJŠE IZKORIŠČANJE GLAVNE PAŠE

BRANKO RELIĆ, SREMSKA MITROVICA

Za čebele skrbimo zato, da bi ob dobri čebelji paši nabrale čimveč medu. Ali bodo čebelje družine dobro izkoristile glavno pašo, koliko medu bodo nabrale v ugodnih razmerah (lepo vreme in medenje), namreč ni odvisno samo od čebel, ampak tudi od nas, od

tega, kako blizu paše smo jih pripeljali, ali smo jim pripravili prostor, kamor bodo spravljale nektar in podobno. Če obstajajo vse možnosti za medenje in je paša blizu čebel, je nujno potrebno, da čebelam preskrbimo prostor, kamor bodo odlagale nektar.

Pri nakladnih panjih moramo nekaj dni pred glavno pašo odpreti pomožni žreli naklad. Čebele se bodo hitro navadile na to, da bodo izletavale na ti žreli, ker sta jim bliže. Če so čebele prezimovale s praznimi medišči pod plodišči, jih je treba premestiti tako, da bodo medišča prišla gor. Poudariti je treba, da sta odprti pomožni žreli med glavno pašo zelo važni. Prvič zato, ker se tako panj bolje zrači, drugič pa zato, ker čebele naberejo več medu. Če vse nabiralke hkrati lezejo v panj in iz njega samo pri spodnjem žrelu, nastane velika gneča in čebele, ki se vračajo v panj z nektarjem, ne morejo hitro skozi. Poleg tega imajo nabiralke, ki odlagajo nektar v zgornjo nakladdo, daljšo pot do središča in tudi s tem izgubljajo čas. Če pa sta odprti še pomožni žreli, čebele zlahka hodijo ven in noter, pri prihodu lahko nektar takoj odložijo in se takoj vrnejo na pašo. Tako lahko čebele izletijo večkrat v enem dnevu in že zaradi tega prinesejo več medu.

Ob glavnih pašah je zelo koristno redčiti satnike v mediščih. Pri razredčenih satnikih čebele poglobijo celice, tako da podaljšajo njihove stene, zato je v celicah več medu. Redčenje satov je priporočljivo posebno pri panjih s široko-nizkimi satniki. Z redčenjem satov dosežemo, da se poveča medišče, ker se število ulic zmanjša. Kolikor se zmanjša prostornina ulic, toliko se poveča prostornina mediščnega satja.

Za enak pridelek medu potrebujemo manj satnic in satnikov, odkriti in iztočiti moramo manj satov, od medenih pokrovčkov pa dobimo več voska. Mlade čebele, ki potijo vosek, imajo dovolj prostora za odlaganje in gradnjo satja, to pa pomaga preprečevati rojenje. Za izkoristek glavne čebelje paše je važno tudi to, kako namestimo panje na paši. Položaj panjev vpliva tako na življenje in razvoj čebelje družine kakor na pridelek medu. Prva leta čebelarjenja sem imel panje s čebe-

lami v senci. Ker čebel nisem nikoli selil, sem bil zadovoljen s povprečno 10 kg letnega pridelka in sem mislil, da več niti ne morem pričakovati, ker čebel ne prevažam. Nekoč me je obiskal neki star čebelar in mi svetoval, naj postavim čebele na sonce. Poslušal sem ga. Od tedaj vsaka družina daje dvakrat več medu.

Ko sem se mudil v Avstraliji, sem opazil, da tam postavljajo čebele na sonce, čeprav je poleti temperatura v senci okoli 40° C. Avstralski čebelarji ne iščejo sonca za svoje čebele. Kot vemo, se del čebel vedno zadržuje v zalegi. Nekatere zalego hranijo, druge jo grejejo. Če je panj v senci, mora zalego greti več čebel in narobe. Čim topleje je v panju, manj čebel mora greti zalego. Lotile se bodo drugih del ali pa bodo šle nabirat nektar. Pomembno je tudi, da zaradi višje temperature v panju med hitreje dozoreva (voda hitreje izhlapeva) in tako je mediščno stajanje bolj gospodarno izkoriščeno, kar pomeni, da je za dozorevanje medu potrebno manj satja.

Pri nameščanju panjev na paši moramo upoštevati še nekaj drugih pravil. Ogibajmo se nizkih, močvirnih zemljišč, kjer bi plohe in poplave lahko napravile škodo. Poleti lahko pride do požara, zato moramo, kadar razmeščamo panje, misliti tudi na to. Če postavimo panje na kraj, kjer hodi ali se pase živina, je lahko to usodno tako za čebele kot za živino.

Bolj ali manj vsi vemo, da se varoa najbolj razmnožuje v celicah trotovske zalege. Nekateri avtorji menijo, da zato, ker je na obrobju, kjer je trotovska zalega, temperatura nekoliko nižja kot v središču, kjer je zalega delavk. To pomeni, da temperatura v zalegi delavk ali še višja ni ugodna za zajedavca. Iz tega lahko sklepamo: če je v panju višja temperatura, kot je navadno okoli trotovske zalege, se varoa teže razvija, medtem ko čebel to ne moti kaj prida, saj lahko, kot pri-

čajo nekatere raziskave, čebele vzdržijo celo pri temperaturi 49° C. Glede na to čebelam gotovo ne bo škodilo, če bomo postavili panje na sonce, otežilo pa bo razvoj varoe.

V knjigi Zlata knjiga čebelarstva dr. Djuro Sulimanović pravi, da temperatura 35° C, kakršna vlada okoli zalege pri močnih čebeljih družinah, ne ustreza razvoju parazita. »Opazili so, da je po prevozu panjev pogosto najti na podnici veliko mrtvih parazitov. Vzrok je njihova občutljivost na zvišano temperaturo.« Naša čebelarska literatura priporoča, naj bodo žrela panjev obrnjena proti jugu, jugovzhodu in jugozahodu. Glede na svoje večletne izkušnje pa mislim, da velja to samo za zimo in pomlad, poleti in jeseni pa to ni najboljše.

Pred šesti leti sem na sončnični paši postavil čebele na okrogel prazen prostor s premerom približno 30 m na sredi njive s sončnico. Panje sem razpostavil po obodu, tako da so bila žrela obrnjena proti središču kroga. Čez nekaj dni sem opazil, da je več medu v

panjih, katerih žrela so bila obrnjena proti vzhodu, severovzhodu in severu. To se je potrdilo tudi ob koncu paše, ko sem točil. V čem je bistvo tega pojava? Znano je, da večina rastlin izloča nektar v jutranjih in dopoldanskih urah. Ker so bila žrela panjev, obrnjena proti vzhodu, severovzhodu in severu, prej osvetljena, saj v visokem poletju sonce vzhaja na severovzhodu, so čebele iz njih prej izletavale in seveda prej začele nositi nektar, in to je pokazal tudi skupni pridelek na koncu. V panjih, ki so bili obrnjeni drugam, je bilo manj medu, zato pa nekaj več zalege. Iz tega sklepam, da bi bilo najbolje, ko bi bili panji tudi v drugih letnih časih obrnjeni proti vzhodu, razen če je kraj izpostavljen hudemu vetru.

Na koncu pa se spomnimo na ljudski rek, ki pravi: »Zrno do zrna dogaja, kamen do kamna palača.« Ta rek velja tudi za nas čebelarje. Če dobimo kak kilogram medu več, je to na videz res malenkost, vendar na koncu le veliko nanese.

POSKRIBIMO ZA REZERVNE DRUŽINE V SVOJIH ČEBELNJAKIH

RADIJSKO PREDAVANJE

PROF. EDI SENEGACNIK

Sodobnega čebelarjenja si ne moremo zamisliti brez rezervnih oziroma nadomestnih družin. Z njimi posega čebelar v življenje čebelnih družin takrat, ko se v njih kaj posebnega dogaja. Posamezne čebelje družine lahko nenadoma začnejo slabeti, ker je opešala matica. Panj je lahko matico tudi izgubil ali pa jo je čebelar s premikanjem in prestavljanjem satov poškodoval in s tem nevede in nehote uničil. Zlasti so čebelne družine bolj ali manj prizadete po vsakem prezimovanju v začetku pomladi. Huda zima in mraz lahko popolnoma uničita posamezne

družine. Druge močno oslabijo, tako da je v družini ostala le še peščica čebel z matico ali pa brez nje. Matica se je lahko iztrošila in postala jalova, v brezmatičnih panjih pa so lahko začele zalegati čebele same. To so čebele trotovke. V vseh omenjenih primerih bo čebelar vse pomanjkljivosti lahko odpravil z rezervnimi družinami oziroma maticami in tako spet spravil vse panje v običajno stanje. Torej so nadomestne družine v vsakem čebelarstvu še kako potrebne. Čebelar se bo moral v sezoni še kako potruditi, da bo med pašo poskrbel za ta-

ke družine. Za to ima na voljo posebne panje. To so panji polovičarji, različni manjši panji na sedem, šest ali pet satov. Imamo tudi panjiče na štiri ali celo na tri sate, ki jim pravimo prašilčki. Ti nam lahko dajejo rezervne matice, lahko pa jih uporabljamo tudi kot nadomestne družine, če so dovolj živalne. Za rezervne družine imamo tudi posamezne AŽ panje, ki so predelani v štiri oddelke na štiri ali pet satov. Pravimo jim matičarji. V njih nam čebelne družine tudi lepo prezimijo, če smo jeseni poskrbeli za zadostno število mladih neizčrpanih čebel. Le tako nam tudi te družine dobro prezimijo, navadno pa dobivamo iz njih rezervne matice, ki jih dodajamo brezmatičnim družinam. Rezervne družine na pet, šest ali več satov bomo uporabljali za dodajanje oslabeledim družinam ali pa jih bomo vsajali v običajne panje, v katerih se nam bodo razvile v prave plemenjake. To velja zlasti za polovičarje, s katerimi bomo lahko povečali število panjev v svojem čebelarstvu. Zlasti čebelarji začetniki začnejo navadno čebelariti s takimi družinami, ki se kaj kmalu razvijejo v pridobitne panje.

Čebelarji se torej dobro zavedajo, da v njihovih čebeljakih ni nikdar dovolj takih rezervnih družin. Idealno bi bilo, da bi jih imeli prav toliko, kot je pridobitnih panjev. To je težko doseči, vendar so nekateri čebelarji v tem le uspeli. Spet drugi imajo na pet ali deset družin vsaj po eno nadomestno, če ne več. Na te družine je treba pomisliti takoj, ko se začne paša in so čebelne družine dosegle višek svojega razvoja. Takrat ne bomo prav nič oškodovali močnih čebeljih družin, ki bi nam sicer lahko izrojile, če jim bomo odvzeli kak založen sat s čebelami za tako imenovane umetne roje. Obstaja več načinov, kako tej stvari strežemo in kako najlaže in najuspešneje napravimo bodoče rezervne družine. Skoraj vsak čebelar ima pri tem

svoj način. Pri tem pa je treba najprej poskrbeti za dober rod, se pravi, za prvovrstno matico, ki mora ustrezati vsem genetskim zahtevam, zlasti glede pridnosti, rodovitosti in nerojivosti. Zato bo čebelar odbiral vzrejno gradivo oziroma matičnike le od takih družin. Pri tem pa bo moral paziti na to, da bo napravljal le močne umetne roje.

Nadomestne oziroma rezervne družine si bomo lahko pripravili najprej iz naravnih rojev, potem pa iz tako imenovanih narejencev. Med te sodijo naletenci, ometenci in sestavljenici.

Naravne roje lahko obdržimo kot rezervne družine. Če so močni prvci, jih lahko vsadimo v normalne panje, sicer pa v polovičarje in druge panjiče. Manjše roje družce ali trekovce bomo vsadili v prašilčke. Ko se bodo matice sprašile, jim bomo lahko pomagali še z godno zalego. Tako se nam bodo do jeseni razvili v živalne družinice, ki bodo lahko dobro prezimile.

Naletence ali prestavljenice pa napravimo takole: Pri družini, ki se pripravlja na roj, počakamo, da potegne matičnike. Vzamemo mu tri zaležene sate, na katerih podremo vse matičnike, razen najlepšega. Dodamo mu dve satnici ali pa obnožinska sata ob vsaki strani. Ker se bodo stare čebele vrnile v svoj panj, mu moramo dodati vsaj en deciliter vode. Mladice nekaj dni ne bodo še izletavale in izletne čebele bo dobila napravljena družinica šele po nekaj dneh. Ostale zaležene sate z matico vrnemo v stari panj, manjkajoče sate v njem pa nadomestimo z izdelanimi iz medišča ali pa s satnicami.

Ometencev ne delamo iz zaleženih satov, ampak le z ometenimi čebelami. Iz več panjev vzamemo nekaj zaleženih satov in jih založimo na kozico. Pokrijemo jih z mokrim prtom in jih četrto ure pustimo v miru, da se napijejo medu. Skozij lijak jih potem ometemo v pripravljeno zabojček in dodamo

matico, ki je priprta v matičnici, zadelani s sladkornim testom. Matičnico obesimo v notranjost zaboječka, tega pa postavimo na hladen prostor v klet. Čebele bodo matico osvobodile. Napravljena družinica mora ostati v kleti najmanj tri dni. Nato jo lahko vsadimo v pripravljen panj, v katerem so deloma prazni že izdelani sati, lahko so tudi medeni in obnožinski. Če je dobra paša, lahko vsadimo tak umetni roj tudi na satnice. Tak narejenec lahko odpeljemo tudi drugam, najmanj pa štiri kilometre daleč. Zato ga lahko takoj ogrebemo v panj in mu dodamo matico v matičnici, ki je zadelana s sladkornim testom. Pazimo, da bo panj zaprt, sicer bi se čebele vrnile v stvoj stari panj. Ometencev pa navadno ne delamo med pašo, ampak šele po njej.

Sestavljanje delamo najlaže pri prestavljanju v medišče. Panja ne bomo prav nič oslabili, če mu bomo odvzeli en sat godne zalege in ga s čebelami vred postavili v pripravljeni panj. Za to uporabimo najmanj tri ali štiri zaležene sate, potem pa takemu narejencu dodajmo še obnožinski sat, po potrebi lahko tudi satnico in en deciliter vode. Stare čebele se bodo do večera vrnile v svoj panj, mlade pa bodo začele izletavati šele čez nekaj dni. Taki družini dodamo zvečer matico v matičnici, ki je zadelana s sladkornim testom. Najbolje pa je seveda, da narejenicu umetni roj prepeljemo v kak drug kraj, ki naj bo oddaljen vsaj 4 km.

Umetni roj bi lahko napravili tudi iz družine, ki je tik pred rojenjem, tako da bi napravili iz nje kar tri do štiri prašilčke in v vsakemu pustili lep matičnik, dodali obnožinski sat in vodo. Seveda v naših pašnih razmerah od takega panja v tem letu ne moremo pričakovati kakega medu.

Kadar delamo prašilčke ali bodoče rezervne družine, ne pozabimo na to, da bodo živalne. Imeti morajo dovolj čebel in le take se bodo potem razvile do tiste moči, ki jo družine morajo imeti, če želimo, da nam bodo tudi uspešno prezimile. Vsem narejencem je treba pokladati vsaj prve tri dni sladkorno medeno raztopino v razmerju 1 : 1. S tem se zvišuje tudi toplota v panju. Take družine morajo biti tudi dobro odete s slojem papirja za okenci. Narejencem in izrojencem, pri katerih matice še ne zalegajo, pokladamo več večerov zapored toplo razredčeno medeno raztopino. Če ugotovimo, da se je matica na prahi izgubila, dodajmo takoj novo sprašeno matico, kajti trajalo bi predolgo, da bi si iz dodatnih jajčec vzredile novo. Narejenci, ki so ostali doma in jih nismo takoj odpeljali drugam, pa morda ne bodo imeli dovolj pašnih čebel, ker so se te vrnile v svoje stare panje. Zato jim takoj, ko se matice sprašijo, dodajmo kak sat godne zalege iz drugih panjev, in to postopoma tako dolgo, da bodo postale vse rezervne družine močne. Zalege pa nikakor ne smemo dodajati, dokler matice niso sprašene.

Vsem napravljenim rezervnim družinam, pa naj so to naravni roji ali narejenci, moramo stalno posvečati še posebno skrb. Vsi morajo imeti sprašene matice vsaj do kostanjeve paše. Upoštevati moramo zelo važno dejstvo, da bo morala imeti družina jeseni dovolj mladih neizčrpanih čebel za prezimovanje. Zato bo treba takim družinam zlasti ob morebitni brezpašni poletni dobi stalno pokladati. Tako bo matica zalegala in družine bodo šle v zimo dovolj močne z odpornimi dolgoživimi čebelami. Uspešno bodo prezimile, če smo postorili vse potrebno in jih tudi za zimo primerno nakrmili.

KRISTALIZACIJA MEDU

I. P. CEPURNOY

(Nadaljevanje)

Po velikosti kristalov, ali natančneje, kristalnih aglomeratov ločimo tri oblike popolnoma kristaliziranega medu: debelozrnati med s kristali, ki so večji od 0,5 mm, drobnnozrnati med s kristali od 0,5 do 0,04 mm in med, ki je podoben kremi, s kristali, manjšimi od 0,04 mm.

Iz narave kristaliziranja medu lahko deloma ugotovimo njegovo zrelost in botanični izvor.

Če vemo, kako poteka kristalizacija, lahko ta proces usmerjamo in tako dobivamo medove z želenimi lastnostmi, ravno tako pa lahko naravno kristalizacijo upočasnimo ali pospešimo.

Raziskano gradivo nam omogoča, da predlagamo čebelarjem, dobaviteljem medu in delavcem, ki med predelujejo, vrsto praktičnih nasvetov in navodil.

Pri daljšem skladiščenju je med bodisi tekoč ali kristaliziran, pač glede na svoj botanični izvor in kemično sestavo. Kristalizacija glukoze ne spreminja hranilnih, bioloških in zdravilnih lastnosti medu. Mesec ali dva po točenju, ko se začne hladnejše vreme, lahko med hitro kristalizira. Med najhitreje kristalizira pri temperaturah med 10 in 15° C. Kristali glukoze se lahko usedejo v različnih oblikah, odvisno od števila kristalizacijskih klic.

Včasih umetno sprožimo kristalizacijo z drobnnozrnati kristali. V ta namen med segrejemo, tako da se prvotni kristali popolnoma razpustijo, ga nato ohladimo na 14° C in dodamo ce-

pivo, tj. med z drobnnozrnati kristali. Vse skupaj premešamo in pustimo stati 12 do 24 ur, da kristalizira, nato pa med prestavimo v prostor s 14° C in ga pustimo stati še 10 do 12 dni. Tako dobimo drobnnozrnato, kremi podobno maso, v kateri, kadar jo jemo, ni čutiti kristalov: med se topi v ustih.

Kadar hranimo med pri sobni temperaturi, ne kristalizira popolnoma, kristali glukoze se usedajo na dno v obliki velikih aglomeratov. Podobno se dogaja tudi potem, ko med segregujemo, ga spravimo v manjše posode in dalj časa hranimo v skladiščih. Mešanje medu in velika nihanja temperature pospešujejo kristalizacijo medu.

Najnižja temperatura, potrebna za popolno dekrizalizacijo kristaliziranega medu, znaša 35° C, pri nekaterih vrstah tudi več, najmanj 45° C.

Svetlejša prhka površinska plast je v primerjavi z medom po okusu manj sladka, sestavljajo jo kristali glukoze, ki jih ne pokriva medkristalna tekočina. Pri medovih s povišano vsebnostjo glukoze in malo vode je to normalen pojav. Če med, pokrit s tako tenko plastjo, hranimo pri sobni temperaturi, se vrhnja plast razpusti in izgine.

Izločanje temnejše medkristalne tekočine od medu ni napaka dolgo skladiščenega medu, stvar odpravimo tako, da med premešamo.

*Po sh. prevodu prevedla
Mojca Mihelič*

POPRAVEK

V prvem delu gornjega članka, ki je bil objavljen v Slovenskem čebelarju, št. 6/86, nam je v naslovu tabele na strani 180 ponagajal tiskarski škrat. Namesto izraza ogljikovodiki je pravilno ogljikovi hidrati.

ČEBELARJENJE NA KOLESIH IMA POSEBEN ČAR

ANDREJ DVORSAK

Najino srečanje je bilo naključno. Stanko Novačan iz Borovnice pri Vrhniku je prodajal prikolico za prevoz 15 panjev in tako sva se spoznala. Če pa se srečata dva čebelarja z enakim odnosom do čebelarjenja, kaj hitro steče pogovor. Še zlasti tiste majske dni, ko so čebelarji obupavali zaradi radiacije, ker jim je med, ki so ga že stočili z repice, obležal v sodih. Nekaj dni po katastrofi ga nihče ni hotel kupiti! Tudi Novačanovega ne, čeprav je imel v rokah »trdno« pogodbo. Čebelarji in kmetje so ob jedrski katastrofi ostali sami, odkupovalci njihovih pridelkov so jim obrnili hrbet ...

»Že tako je odkupna cena medu mnogo prenizka, sedaj pa še to. Pa bo med čez tri mesece enako dober kot sir, ki ga pridelujejo iz kontaminiranega mleka. Če ga bom takrat hotel prodati, bom imel več sitnosti s topljenjem,« je besnel Stanko Novačan, ki se je vse življenje zavzemal za poštene odnose med ljudmi, tako kot se učitelj tudi mora. No, na srečo je preklic odkupa veljal le nekaj dni.

Čebelaril je vse življenje. Prve pike čebel je spoznaval v očetovem čebelnjaku blizu šole na Jezeru. Oče Franc je imel v njem 8 do 10 panjev in vsako leto je točil. Sladkorja v tistih časih njihove čebele niso poznale, tudi bolezní ne. Bili so to časi dokaj brezskrbnega čebelarjenja, ki je bilo vsakemu v veselje.

Med vojno so čebele propadle, ostali so panji, pribor in čebelnjak. Vse to je Stanko preselil v Borovnico in začel samostojno čebelariti. Počasi je čebelnjak razširil in čebelaril z 10 do 20 panji. Kljub temu da je »čebelarstva znanost« napredovala, pravega donosa medu ni bilo. A zaslužka pri čebelah Novačan ni iskal. Vseskozi do upokojitve pred štirimi leti, so mu pomenile rekreacijo, beg iz zatohlih vaških razmer, ki so v njem, vaškem učitelju, ubijale duha. Le ob čebelah in otrocih v šoli se je sprostil.

Ko pa se je začela bližati upokojitev, je začel razmišljati, kako bi svoje čebelarstvo postavil na gospodarne temelje. Najprej si je naredil prikolico,

Stanko Novačan — po upokojitvi sem se »preselil« na kolesa
(Foto: A. D.)

ki jo je z golfom nekajkrat peljal na Primorsko. Videl je, da se prevoz obrestuje in pred dvema letoma je kupil Tamov tovornjak, na katerega je postavil 66 desetsatarjev. Na »stare dni« je naredil tudi izpit za poklicnega voznika. Malo čudno so ga gledali v avtošoli, a možak se ni dal. Je vedel, kaj hoče.

»ZČDS bi lahko kaj naredila, da bi čebelarji prevažali gospodarska vozila, se pravi čebelnjake na kolesih, z izpitom B kategorije. To bi zagotovo povečalo število prevoznikov,« meni Novačan.

»Pravzaprav sem se na prevoze pripravljaval pet let, ko sem začel večati število družin in sem postavil na vrtu tudi nov čebelnjak za 36 panjev. Ko pa sem kupil tovornjak, sem avgusta lani čebele peljal na akacijo v Dornberg, kjer sem prvič poizkusil še s prikolico in 16 panji. Sledili sta še dve paši na kostonju pod Sabotinom in pri Litiji, avgusta pa so si čebele opomogle v Bistri na barjanskem cvetju. Prezimil sem jih v dolini Mirne. Takšnih družin, kot jih imam letos, še nisem imel! So močne, zdrave, živalne...«

Letos sem jih peljal v Novo Gradiško na repico. V kombinatu so me lepo sprejeli, čeprav sem šel tja na slepo, brez priporočil in izkušenj. Po tednu sem iztočil 700 kilogramov medu — za mene nekaj nepojmljivega, za izku-

šene prevoznike pa nič posebnega. Pa kaj, ko medu sedaj ne morem prodati!«

Je pa prevažanje tudi tveganje. Novačan pravi, da je obtičal v blatu na njivi, ker ni poznal razmer. Videval je tovornjake s čebelami, ki so obstali ob cesti, slišal za zastrupitve čebel s pip-som..., vendar »cagav fant punce ne dobi«, pravi pregovor, Novačan pa punco zamenja z medom. Tako je to.

Jeze ga tudi tovariši, čebelarji, ki že imajo izkušnje s prevažanjem. Na parkirišču ob cesti jih je srečal. Poprosil jih je, če se jim sme pridružiti, a so ga zavrnilo. Tudi z nasveti in napotki mu niso hoteli pomagati... Morda je bila smola in je naletel na izjeme, se tolaži. Odnehati pa ne misli. Sedaj lahko uresniči svoje želje in jih tudi bo.

»Če ne bo kakšne bolezni. Z varoozo smo se v ČD Borovnica pred leti uspešno spopadli, pri čemer nam je ob ostalih preparatih izdatno pomagal tudi folbex VA, sedaj pa vsi težko čakamo apitol, ki naj bi bil prikladnejši za delo, če je verjeti zapisom v strokovni literaturi. Bolj kot varooza je po mojem mnenju škodljiva nosema in tudi huda gniloba se vse bolj razrašča. Če ne skrbiš za čebele, je kmalu tu. Če pa vestno čebelariš, bolezni ne poznaš in presenečenj, ki ti zdesetkajo družine, ni.«

ALI SO TEČAJI ZA ČEBELARJE ZAČETNIKE POTREBNI?

FRANCI GINDICIOSI

Tudi letos je ZČDS organizirala tečaj za čebelarje — začetnike. Tečaj je trajal štiri dni in to dopoldan in popoldan. Drug tečaj za čebelarje — začetnike je odpadel in razmišljanje o tem me je privedlo na misel, da vam pišem.

Povem naj, da je bilo prijav za tečaj tako malo, da so oba tečaja združili. Pričakoval sem, da bo veliko prijavljen-cev, zato sem plačal tečajnino še preden je bil objavljen razpis v Čebelarju.

Ko sem prejel obvestilo, da drugi tečaj odpade, sem si mislil, da se bomo na tečaju učili stvari, ki so vsakemu čebelarju — začetniku že znane, ali da je razpoložljiva literatura tako dobra, da tečjev sploh ne potrebujemo.

Sedaj, po končanih predavanjih, pa sem močno spremenil mnenje. Prepričan sem, da bi se vsak čebelar — začetnik moral udeležiti takega tečaja. Med nami so bili čebelarji, ki se s čebelami ukvar-

jajo že več let, a so med vsakim odmorom priznavali, da so delali slabo ali celo popolnoma narobe in da so se jim šele sedaj razjasnila nekatera pomembna vprašanja. V literaturi so sicer navedeni mnogi primeri za določena opravila s čebelami, vendar vsi predvidevajo natančno določene pogoje in čas. Tako je za čebelarja — začetnika včasih iz vsega zapisanega težko izluščiti bistvo problema in odgovor nanj. Prednost tečaja je ravno v tem, da se lahko pogovoriš o vseh problemih in da ima vsak tečajnik možnost zastavljati vprašanja o vsem, kar ga zanima ali mu ni povsem jasno. S tem seveda nočem reči, da sem spravi pod streho vso »čebelarstvo«, prepričan pa sem, da bo moje delo s čebelami veliko boljše.

Predavanja so bila natančno razdeljena na več tematskih poglavij. Bilo je tudi dovolj časa za vprašanja in pogovore. Čebelarji smo si pripovedovali tudi svoje izkušnje, kar je bilo zelo koristno.

Preizkusili smo se tudi v praktičnem delu, predavanja pa so bila popestrena z diapositivni in nazornimi skicami. Naj na-

vedem nekaj tem, ki smo jih obravnavali:

1. Splošni del — anatomija, fiziologija in biologija čebel, način in posebnosti čebelarjenja in paše ter čebelji pridelki.

2. Splošno o boleznih in kužnih boleznih čebel.

3. Zastrupitev čebel, znamenja in ukrepi.

IZOBRAŽEVANJE ČEBELARJEV JE zelo pomembno za napredek in razvoj našega čebelarstva. Le čebelarji, ki s bodo ustrezno izobraževali in stalno dopolnjevali svoje znanje, bodo lahko uspešno, hitro in z modernimi metodami razvijali svoje čebelarstvo gospodarstvo in pridelovali res kakovostne čebelje pridelke. ZČDS si prizadeva za čim boljše izobraževanje čebelarjev, zato je dobro in potrebno izkoristiti vse možnosti.

Na koncu svojega pisma bi čebelarjem rad priporočil, da se v čim večjem številu udeležijo naslednjih tečajev, pa ne le začetniki. Obema predavateljema, inž. Babniku in prof. Zaletelu, se ob tej priložnosti v imenu vseh tečajnikov zahvaljujem za izčrpna in zanimiva predavanja.

KNJIŽNA OCENA

FRANC SIVIC

V našem časopisu smo že brali o čebelarstvu raziskovalnem taboru. Nedavno mi je prišla v roke knjižica o tem, kaj vse so lani delali mladi raziskovalci na taboru na Gori pri Krškem. Izdala jo je Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije v okviru gibanja Znanost mladini, uredil in pretežno napisal pa jo je naš vneti sodelavec, študent biologije Janko Božič, duša ter organizator tabora.

Knjižica ni samo zbirka rezultatov raziskav na področju čebelarstva, temveč predstavi bralcu metode raziskovalnega dela, ki so jih uporabili mladi udeleženci čebelarstva tabora. Glavni cilj organizatorjev je bil, da v praksi preverijo razne raziskovalne metode.

Ker so menili, da je preučevanje in merjenje čebeljega telesa ter njegovih delov osnova genetskih raziskav, so

osnovali posebno skupino za študij morfologije naše čebele. Tako so izmerili dolžino rilčka, krilni indeks, obarvanost zadkovnih obročkov in dolžino dlačic. Ugotovili so med drugim, da imajo čebele v okolici Krškega zelo nizke vrednosti kubitalnega indeksa (okoli 2,5), kar je blizu spodnje meje kranjske sivke, v tem pa je čutiti vpliv panonske čebele. Druga naloga je bila preučevanje čebeljega plesa, s katerim se delavke sporazumevajo in katerega je odkril Nobelov nagradenec Karl von Frisch. Ugotavljali so, pri kateri razdalji prehaja kroženje v osmičenje, iz smeri potresavanja in hitrosti obratov pa so skušali odkriti pašne vire. Za kranjsko čebelo je značilno, da je njen ples pri isti oddaljenosti od pašnega vira v primerjavi z drugimi pasmami najhitrejši, kar je še ena potrditev njene pridnosti.

Kakor prejšnje leto je tudi tokrat ena skupina izdelovala pašni kataster. Natančno je opisana metodologija dela, vrisani pa so tudi simboli, ki jih uporabljamo pri izdelavi kart. Vsak čebelar bi moral vedeti, kako si za svoje potrebe na lastnem območju izdelava pašni kataster, saj je paša osnova čebelarjenja in njegove rentabilnosti.

Tesno sta sodelovali botanična skupina in skupina za pelodno analizo. Prva je opravljala predvsem terensko delo (nabiranje medovitih cvetočih rastlin, njihovo določevanje in izdelava herbarija), druga pa je pripravljala zbirko trajnih preparatov čistih cvetnih prahov, ki bodo lahko koristno služili pri bodočih določanjih izvora medu. Želel bi opozoriti na zelo nazo-

ren opis postopka, kako lahko sami izdelamo trajne preparate peloda za mikroskopsko določanje.

Za konec naj omenim še poročilo fitopatološke skupine, ki je raziskala obojelelost pravega kostanja. Pri tem delu so skušali ugotoviti razliko med virulentno in hipovirulentno obliko kostanjevega rača, to pa je temelj biološkega boja proti tej nevarni kostanjevi bolezni.

Knjižica torej pomeni zanimiv in koristen prispevek k spoznavanju čebelarstva. Priporočamo jo vsem tistim, ki se radi na lastno pest lotevajo raznih raziskovanj v čebelarstvu. V prosti prodaji je ni mogoče kupiti, vsakomur pa je na voljo v knjižnici ZČDS v Ljubljani.

PREGOVORI

Bolje ena čebela ko cel roj muh.

Čebela na med misli, pajek ima lenobo v čisli.

Kjer so čebele, je tudi med.

Kdor hoče pri čebelah dobro žetev, mora opustiti kletev.

Cvetka čebelo vabi, ljubeznivost ljudi.

Čebela zase ne obdrži, z oskrbnikom deli.

Kdor s čebelami skopo postopa, se medu oropa.

Marsikdo je pri čebelah hlače izgubil. Muha (čebela) ne da kruha.

Marsikdo redi čebele in kupuje vosek.

Kar je čebeli na škodo, je tudi panju.

Ce čebela rož ne dobi, na osatu obsedi.

Po barvi na roži se čebeli ne toži.

Kjer čebela med dobi, srka pajek strup.

Narejene rože ne dajo čebeli medu.

Čebela, ki si naloži preveč medu, ne pride domu.

Če čebela mravljo iz vode rešuje, obe pogubuje.

Mnogo čebel jezdeca zmaga.

Lene čebele se od ropa rede.

Tudi čebela pije, pa ni pijanka.

Mrtva čebela ne prinese medu.

Spomladi vsaka čebela krajcar.

Vsaka čebela ima svoje želo.

Ena čebela bolj prestraši ko sto muh.

Čebeli odpustimo pik, osi ne.

Čebele imajo mehke kljune, pa hudo zaboli, kamor katera sune.

Drobna čebela huje piči ko debeli čmrlj.

Ne piči vsaka čebela, ki okoli glave šum dela.

Čebela iz roja huje piči.

Čebela brez žela ne nosi medu.

Ce čebela piči, izgubi želo.

Kdor se čebel rad ogne, ga osa ne piči.

Kdor se čebel boji, medu ne dobi.

Kdor se čebel, vode in trnov boji, medu, rib in rož ne dobi.

Uredništvo sporoča: Odgovor na članke v rubriki »Jezikovni kotiček« bo mo objavili v eni prihodnjih števil.

MLADI ČEBELARJI SO TEKMOVALI

Živim na deželi, kjer se vsak dan srečujem s čebelami in opazujem njihovo delo. Prav zaradi tega sem se tudi vpisala v čebelarški krožek na šoli.

Vsako leto se vsi člani krožka udeležimo občinskega, najboljši pa tudi republiškega tekmovanja. Ker sem imela v svoji skupini največ točk, sem se lahko udeležila republiškega tekmovanja na osnovni šoli Janka Padežnika v Mariboru. Na tekmovanju se je zbralo veliko otrok iz osnovnih in srednjih šol, njihovih mentorjev, predstavnikov delovne organizacije Medex, učiteljev šole gostiteljice, častni gost pa je bil Franc Šetinc, ki nam

je ob tej priložnosti spregovoril nekaj prisrčnih in spodbudnih besed. Učenci domače šole so nam pripravili lep kulturni program. Nato so nas razdelili po skupinah in nam dali navodila. Malo me je stiskalo pri srcu, ko sva s sošolcem pričela z reševanjem nalog. Ker nama je šlo dobro od rok, je hitro minila začetna trema in naloge sva kar hitro rešila. Skoda, da na koncu tekmovanja nismo zvedeli rezultatov. Ob prijetnem kramljanju smo preživeli ostali del dneva, tako da mi bo to tekmovanje ostalo v lepem spominu.

Simona Pirc, 4. r., OŠ Kapela

ČEBELARSKI KROŽEK

Letos sem se prijavila k čebelar-skemu krožku. Sestajamo se enkrat na teden. Vodi ga zunanji sodelavec Zlatko Sever, pomaga pa mu naša tovarišica biologije Slavica Pirc. Letos smo bili že na dveh tekmovanjih, v Gornji Radgoni in Mariboru. Dobro smo se odrezali. Če bomo še naprej

pridno delali, bomo šli drugo leto v Krško. Krožek obiskuje pet učencev nižje stopnje.

Pri krožku je zanimivo, saj spoznavamo mnoge skrivnosti iz življenja čebel.

Dominika Dunaj, 4. r., OŠ Kapela

Iz društvenega življenja

DESET LET DELOVANJA MURSKOSOBOŠKE ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV

PROF. STANKO MAUČEC

Letošnji 10. jubilejni občni zbor Zveze čebelarških društev Murska Sobota je potekal v zelo delovnem vzdušju. Razen 31 delegatov iz 11 čebelarških družin, sta se občnega zbora udeležila tudi predsednik sveta občine Murska Sobota Edi Perhavec in predstavnik Medexa iz Ljubljane.

Predsednik zveze Koloman Korpič je v svojem poročilu poudaril, da letos poteka

10 let od ustanovitve Zveze čebelarških društev Murska Sobota. Ob ustanovitvi zveze leta 1976 je bilo vanjo včlanjenih 253 čebelarjev s skupno 5201 čebeljimi družinami. Danes pa jo sestavlja 11 čebelarških družin s 325 čebelarji, ki so lastniki 8145 čebeljih družin.

Delo zveze v preteklem letu je bilo zelo razgibano. Zelo aktivno je bilo na plemenilni postaji. Zasadili so 88 medovitih

rastlin v spomin na tovariša Tita in nasadili leskov nasad.

Opaziti je naraščanje števila novih čebelarjev. Zato je zveza namenila mnogo truda tudi boljši organiziranosti in preskrbi s čebelarskim materialom. Prav tako pa tudi opažajo, da se zelo širijo čebelje bolezni. Zaskrbljujoče je, da se odpirajo nova žarišča hude gnilobe čebelje zalege. Zato se zveza zavzema za večje sodelovanje z ustreznimi veterinarskimi službami.

Najpomembnejša čebelja paša na območju zveze je akacija in podrast ob reki Muri. Lanskoletna medena bera je bila najslabša v zadnjih 30 letih. Kljub temu pa je prišlo na akacijo pašo 47 prevoznikov, ki so pripeljali 2621 čebeljih družin.

Mnogo pozornosti posvečajo tudi mladim čebelarjem. Zveza se trudi, da bi na vsaki šoli v občini deloval čebelarski krožek. Tako sedaj deluje 13 čebelarskih krožkov, ki imajo skupaj 150 čebeljih

družin. Eden najbolj aktivnih pa je na osnovni šoli Grad na Goričkem.

Mnogo besed je bilo izrečenih o Medexovem prevzemu medu ter o preskrbi organiziranih čebelarjev s sladkorjem. Delegati so predlagali, naj bi prevzem medu v Murski Soboti prevzela KZ Panonka in ne posamezni čebelarji ali čebelarske družine. Prav tako so prisotni delegati opozorili, da bi morala biti preskrba čebelarjev s sladkorjem s strani Medexa boljša.

Ob koncu občnega zbora so bila podeljena tudi odlikovanja najuspešnejšim čebelarjem. Odlikovanje A. Janše II. stopnje so prejeli: Stefan Sapač iz Murske Sobote, Jože Flegar iz Rogoševca in Stefan Antolin iz Bakovca. Za uspešno delo čebelarskega krožka na osnovni šoli Grad pa je dobila priznanje mentorica krožka učiteljica Anica Kuzmič. Posebno prisrčno je 31 delegatov zaploškalo ob podelitvi priznanja najstarejšemu čebelarju, 80-letnemu Evgenu Kuštorju iz Murske Sobote.

Osmrtnice

IVAN VERTELJ-HANZA

Po kratki bolezni je 9. 3. 1986 umrl znani gorski reševalec, gorski vodnik in graditelj gorskih poti Ivan Vertelj-Hanza. Rojen je bil leta 1896 v Trenti. Po prvi svetovni vojni se je preselil v Kranjsko goro, kjer si je ustvaril nov dom in družino. Več let je bil oskrbnik koč na Gozdu na Vršiču. Po drugi svetovni vojni je bil do upokojitve v službi kot državni lovec. Čebelaril je z desetimi panji sam vse do svoje smrti. Za svoje prizadevno delo je bil odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje. Na zadnji poti pa so se od njega v velikem številu poslovili čebelarji, lovci, planinci in sovaščani.

Čebelarska družina
Kranjska gora

EDVARD MARTINC

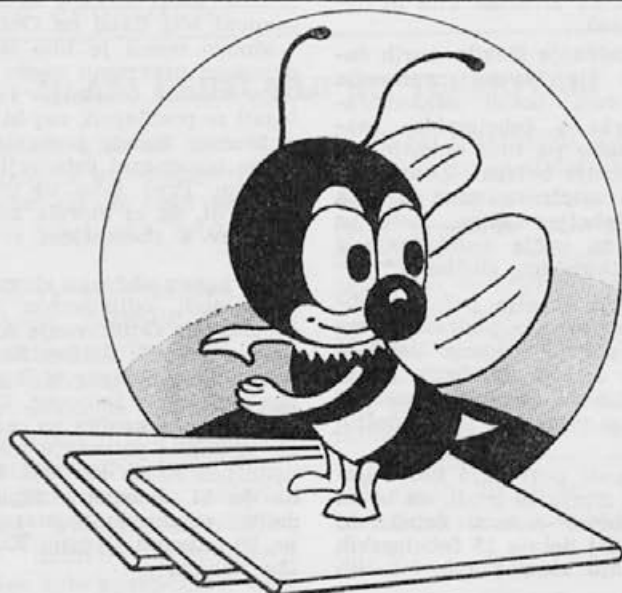

Mineva že drugo leto, odkar smo se v Sentilju pri Mislinji poslovili od navdušenega čebelarja Edvarda Martinca. Rodil se je leta 1929 v Velenju. Čebelariti je začel leta 1960, sčasoma pa si je zgradil vzoren čebeljak z več kot 40 AZ panji.

Bil je večletni član upravnega odbora Čebelarskega društva Slovenj Gradec. Za zelo uspešno sodelovanje in delo v čelarstvu je prejel odlikovanje Antona Janše III. stopnje.

Čebelarsko društvo se je od njega poslovilo s praporom, na katerem je vtisnjen tudi žebliček pokojnega Edvarda.

Čebelarsko društvo
Slovenj Gradec

Moramo dajati, da bomo dobili!
Nov izdelek za prehrano čebel

MEDINA STANDARD — MEDINA STIMULAR — MEDINA F

ČEBELARJI

vedo, da si modernega čebelarjenja ne morejo več zamisliti brez uporabe čebeljih pogač za prehrano čebel. Uporaba teh pogač nam zagotavlja močne in zdrave čebelje družine ter bogat pridelek kvalitetnega medu!

ČEBELARJI

uporabljajo te izdelke, ker iz izkušenj vedo, da so sestavine teh pogač, kot so saharoza v prahu, umetni med, vitamini, beljakovine in zdravila proti nosemi, nujni sestavni deli zdrave prehrane čebel.

MEDINA

sladkorne pogače pakiramo v plastične vrečke velikosti 260 × 280 mm. Ta velikost je najprimernejša za vse vrste panjev pri nas. Neto teža ene pogače je 1 kg. Pogače so pakirane v kartonske škatle po 18 kg.

TRGOVCI

bodo imeli dovolj velike zaloge teh izdelkov v svojih trgovinah, še posebno tam, kjer je čebelarstvo dobro razvito. Poklicnih čebelarjev in ljubiteljev pa je dovolj v vsakem kraju naše domovine, njihovo število se povečuje iz dneva v dan.

ČEBELARJEM veliko zadovoljstva, TRGOVCEM pa uspešne poslovne rezultate s temi izdelki želi

IPK RO TVORNIC A ŠEČERA I KANDITA OSIJEK

OOOR TVORNIC A ŠEČERA — 54000 OSIJEK, Frankopanska 99

Telefon: (054) 51 333, 55 330 — telex: 28036

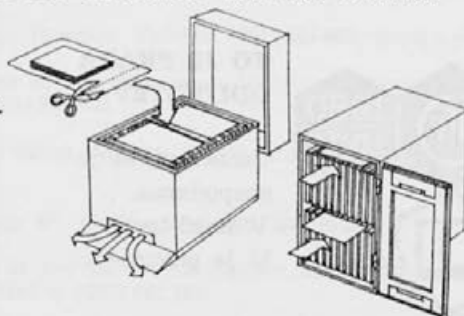
V primeru, da MEDINE ne morete kupiti v čebelarskih trgovinah, vas prosimo, da nas o tem obvestite.

ANTIVAROZIT FH PLOŠČE Z MRAVLJINČNO KISLINO ZA ZATIRANJE VAROOZE

Plošča ANTIVAROZIT FH je prepojena z optimalno količino mravljinčne kisline. Pri njeni izdelavi smo upoštevali tudi tuje izkušnje.

UČINKI:

1. Od 82—90-odstotno ubija varoo.
2. Uničuje varoo v pokriti zalegi.
3. Uničuje čebelarje uši in pršico.
4. Uničuje voščenega molja.
5. Razkužuje notranjost panja.

Uporaba ANTIVAROZIT plošče ne povzroča ropanja ali izgube matic. Ob pravilni uporabi plošča ni škodljiva za čebele ali čebelarje in ne vpliva na kakovost čebeljih proizvodov. Ploščo preizkušamo in uspešno uporabljamo že dve leti in zaleganje je odlično.

Preparat je že registriran v Zahodni Nemčiji, uporabljajo pa ga tudi v Švici in Sovjetski zvezi.

NAVODILO ZA UPORABO PLOŠČE ANTIVAROZIT FH

1. Ploščo vedno prijemamo z rokavico ali polivinilasto vrečko.
2. Če se s kožo dotaknemo plošče, se moramo umiti z vodo.
3. Ko vlagamo ploščo v panj, morajo žrela ostati odprta.
4. Ker sredstvo na zraku hitro hlapi, je potrebno ploščo čimprej položiti v panj.
5. Če je v panju več kot 22 zasedenih satnikov, uporabimo dve plošči.
6. Hlapi, ki uničujejo zajedavce, so težji od zraka, zato polagamo ploščo na zgornji del satnikov.
7. Zato da bi natančno spremljali odmiranje varoe s pomočjo testnega papirja, namestimo na dnu panja zaščitno mrežo. V nasprotnem primeru čebele odnesejo iz panja del odpadle varoe. Učinek zdravljenja je tako močan, da že pri enkratni vstavitvi plošče odmrle varoe odpadejo tudi do 14 dni.
8. Novo ploščo vstavimo po sedmih do osmih dneh, če na testnem panju ponovno najdemo večje število zajedavcev.
9. Postopek brez škode ponovimo tri do štirikrat, odvisno od napadenosti.
10. Najprimernejši čas za vlaganje plošč je brezpašno obdobje, in to zvečer po končanem letu čebel. Primeren čas za zdravljenje je mesec avgust.
11. Z zdravljenjem je treba prekiniti 14 dni pred pašo.
12. Uporaba plošč je dovoljena pri temperaturah od 10 do 25° C.
13. Družini, ki je že v zimski gruči, ploščo ne smemo več vstavljati. Pri vstavitvi plošče so čebele naslednji dan ali dva razdražljive, zato v tem času pregledovanje ni priporočljivo.

OPOZORILO: Če ne uporabimo cele vrečke plošč ANTIVAROZIT FH, moramo preostale ploščo neprodušno zapreti.

Najnovejše sredstvo proti varoozi pri nas ANTIVAROZIT FH lahko naročite pisno ali po telefonu:

FERDO HERLEC, 64000 KRANJ, C. Talcev 17 b — tel.: (064) 22 672

Prvo domače zdravilo
proti varoozi, s katerim
škopimo čebele

**TO JE PRAVA
ODLOČITEV**

Odločitev, ki je
gospodarna.
Vloženi trud,
ki je povrnjen.

KAJ JE HEMOVAR?

S hemovarom lahko zdravimo varozo celo čebelarstvo sezono. Zdravljenje prekinemo 15 dni pred točenjem. Hemovar uničuje varoo 95-odstotno.

Hemovar ima podaljšano delovanje še tri dni po zadnjem škropljenju.

PREDNOSTI HEMOVARA:

Klinične raziskave so pokazale, da hemovar bolje učinkuje kakor preparati, ki imajo aktivno substanco, uporabljajo pa se v obliki dima.

Prednosti sta predvsem:

- točno doziranje aktivne substance in emulzije v panju,
- podaljšan zdravilni učinek (dimljenje nima te prednosti).

KAKO ZDRAVIMO S HEMOVAROM?

V liter vode damo 15 kapljic hemovara — tako dobimo delovno emulzijo, ki jo prelijemo v manjšo škropilnico. Nato vse sate s čebeljo zalego in matico poškopimo z obeh strani. Sate moramo izvleči iz panja. Emulzijo moramo uporabiti v šestih urah.

KDAJ ZDRAVIMO S HEMOVAROM?

Škopimo zjutraj ali zvečer, ko je v panju največ čebel, in je zunanja temperatura nad 10° C.

KJE LAHKO NAROČIMO HEMOVAR?

Pri čebelarstvih organizacijah, delovnih organizacijah, čebelarstvih združenjih in pri proizvajalcu.

Zdravimo dvakrat spomladi in dvakrat jeseni. Drugo škropljenje ponovimo po petih do sedmih dneh.

ROINEX Hemofarm Vršac

FARMACEUTSKO HEMIJSKA INDUSTRIJA: ROINEX HEMOFARM.

26300 V. R. Š. A. C. Beogradski put b.b. tel. 013/812-345

MALI OGLASI

KUPIM rabljeno tehtnico za AŽ panj. Tone Tome, Kajakaška cesta 63, 61211 Smartno pod Šmarno goro — tel. 59 169.

PRODAM pocinkano točilo. Telefon (61) 647 473.

PRODAM 15 naseljenih AŽ panjev na 9 satov. Peter Bevk, Trojarjeva 10, 64000 Kranj.

PRODAM 7 družin v novih AŽ panjih na 10 satov. Telefon (061) 881 065, proti večeru.

PRODAM čebelnjak v izmeri 12 × 3 m za 63 AŽ panjev na 10 satov, delovni prostor 3 × 3 m, popolnoma nov. Telefon (061) 881 065.

PRODAM kamion, preurejen za prevoz čebel. Marko Brajič, Pod Strmco 12, 61351 Log pri Brezovici.

KUPIM točilo, Franci Pretnar, Podbrezje 87, Duplje. Telefon (64) 70 208.

PRODAM tovorno prikolico, predelano za prevoz 10 AŽ panjev na 10 satov. Borut Preinfalk, Ig 18, Ig pri Ljubljani. Telefon (061) 662 585.

VZREJAM gospodarske matice — čiste kranjske sivke. Pošljem jih po povzetju. Naročila sprejemam po telefonu (061) 261 040 ali pismeno na naslov: Tomaž Grčar, Koprška 22, 61000 Ljubljana.

PRODAM 10 naseljenih AŽ panjev, 10 satarjev in hidropak za hišni vodovod ter 301 stiskalnico prokrom. Ivan Draksler, Lušečka vas 55, Poljčane.

PRODAM polovične satnice LR iz kvalitetnega voska (10,5 kg) in apiakaridim (24 kom.). Marjetka Krtelj, Levstikova 7, 61000 Ljubljana. Telefon (061) 210 258.

PRODAM manjšo količino novih steklenih kozarcev (za 1 kg medu) s plastičnim pokrovom. Telefon (041) 441 116.

PRODAM naseljene AŽ panje. Anton Novak, Ulica Ivce Pirjevčeve, Tacen, Smartno pod Šmarno goro. Telefon 59 638.

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarских društev Slovenije v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992
Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Marjana Hönigsfeld, dr. Jože Korošec
Uredniški odbor: Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Šivic, Boris Slavec, Jože Bregar
Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik
Glavni urednik: prof. Janez Mihelič
Lektorica: Nuša Radinja

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex: Boris Slavec

Letna naročnina za nečlane 3.000.—, za tujino 12 US dolarjev, za člane čebelarских organizacij drugih republik 3.000.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 300.— dinarjev, za tujino 300.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 36.000.— din, pol strani 19.000.— din, četrt strani 10.000.— din. Popusti za 3- do 5- kratno objavo 10¹/₂, za 6- 10- kratno objavo 20¹/₂, za celoletno objavo 30¹/₂. Splošni oglasi: beseda 60 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu. Za vsako naslednjo besedo plačajo po veljavni tarifi 60.— dinarjev. Članarina znaša 1.800.— din in 5 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana, v 9700 izvodih
Rokopisov ne vračamo

hp
medex
ljubljana

Miklošičeva 30

telefon: 316 455
321 664

telex: 31529 yu Medex

tekoči račun: SDK
Ljubljana
50100-601-10404

TOČILA ZA MED

V naših poslovalnicah v Ljubljani in Krškem vam nudimo:

TOČILA ZA MED, ki jih uporabljamo za točenje medu. Izdelana so iz nerjaveče ali aluminijaste pločevine. Sestavljena so iz sode in pokrova, v katerem je paličast in mrežast koš. Os koša leži v konusnem ležaju na dnu sode. Izdelujemo tudi koše s plastično zaščito. Pogon točila je lahko ročen ali električen. V spodnjem delu sode je vgrajena odtočna pipa. Vsa točila naše izdelave so tangencialna.

Izdelujemo in prodajamo naslednje tipe točil:

- točila iz aluminija na tri sate izd. 416 AŽ + LR 3S art. 417 DB-LR 3s,
- točila iz aluminija na štiri sate izd. art. 418/a DB + LR 4S, art. 419/c AŽ + LR 4S,
- točila iz nerjaveče pločevine izd. 419/d AŽ + LR 4S.

ELEKTRIČNO GONILO MKM 3922 (art. 435)

Električno gonilo je namenjeno za pogon 4- do 6-satnega čebelarskega točila. Ohišje motorja in elektronskega regulatorja je vlitno iz aluminijeve zlitine in je mehansko zelo odporno. Pritrdi se preprosto na nosilno vez točila ali pogona točila z dvema vijakoma. Ima že priloženo sklopko za prenos na os koša točila.

Elektronski regulator števila obratov je reguliran na zadnjem delu motorja. Regulacija vrtljajev je mogoča od 0—300 vrtljajev v minuti. Na gornjem delu motorja ali elektronskega regulatorja je vgrajena signalna žarnica, ki nam kaže, ali je motor vključen ali ne; z vrtljajem gumba v levo ali desno smer pa izbiramo zeleno smer in hitrost vrtenja koša točila.

Aparat je ozemljen po jus n. m. 1.001 zaščitnem razredu.

- Priklj. napetost: 220 V +—10 %
- Priključna moč: 100 W
- Tok: 1 a
- Vrtljaji: 0—300 vrt./min
- Pogon: trajen